

Salvatore Poddighe
SA MUNDANA CUMMEDIA
Prima Parte

1.
De Dante su poeta de Toscana
Sa Divina Cummedia leggimos;
E noi Sardos proite non faghimos

Un'attera Cummedia mundana?
Pro dare lughe a sa zente isolana

Sos chi s'estru poeticu tenimos,

Pro chi non bastat sa Divina sola
A sa Sardigna nostra a dare iscola.

2.
Dante, de una mente illustre e digna

Tra sos poetas hat sa prima sedia:
In versoso hat descrittu una
cummedia,
Contr'a sa setta perfida maligna.

E nois, cantadores de Sardigna
Nos istamos a morrer de inedia?
No, no! frades, bintramos tottu in
giostra

A fagher puru sa partida nostra.

3.
Est beru chi fit Dante Aleghieri
De sentimenti fieros, gagliardos,
E noi semus che fizos bastardos
Cunfront'a issu in tale mestieri;
E poi balet unu furisteri,
Narat su dicciu, prus de deghe Sardos.

Ma tottu custu, ispaventu e paura
Non faghet a sos donos de natura.

4.
Dante hat cantadu cun ingegnu ed
arte,
Ca fit in poesia meda esattu;
Hat fattu tantu sì ma no hat fattu
Nudda de prus che i sa sua parte:
Lu bidimos de s'opera in dogn'attu

Tra sos poetas fit su grande Marte,

Salvatore Poddighe
SA MUNDANA CUMMEDIA
Eerste Deel

1.
Van Dante de dichter uit Toscane
Lezen we de Goddelijke Komedie;
En wij Sardijnen, waarom maken we
niet

Een andere, wereldse komedie?
Om het licht te brengen aan het
eilandvolk

Wie onder ons een dichtersaad
bezitten,

Voor wie het goddelijke niet genoeg is
Om ons Sardinië de les te lezen.

2.
Dante, met zijn verheven en waardige
geest

Zit onder de dichters op de eerste rij:
In verzen heeft hij een komedie
geschreven,

Tegen een gemene kwaadaardige
sekte.

En wij, zangers van Sardinië
Moeten wij dood blijven van verveling?
Nee, nee! broeders, in die fanfare

Kunnen ook wij onze partij meeblazen.

3.
Weliswaar bezat Dante Alighieri
Fiere, stoutmoedige gevoelens,
En zijn wij onechte kinderen
Vergeleken met hem in dit bedrijf;
En ook is één vreemdeling,
Zoals men zegt, meer waard dan tien
Sardijnen.

Maar met dat al, schrik en angst
Wekt het niet op bij natuurtalenten.

4.
Dante heeft gezongen met kennis en
kunde,
Want in de poëzie was hij heel precies;
Hij kon veel, jawel, maar hij deed
Niet meer dan zijn part:

We hebben gezien hoe knap hij was in
elke scène

Onder de dichters was hij de grote
kampioen,

E già chi issu l'hat fatta, nara a bois:
Sa parte sua, toccat como a nois.

5.
No isco bonu s'ha cantare hap'essere
Pro chappo sentimentos pagu
espertos,
E istruidu non seo che certos

Chi pius bellos versos ischin tessere.
Intantu provo, si b'happo a resessere.

Solu cun donos de natura offertos

Senza istruzione e senza istoria

Chi aggiuet sa debile memoria.

6.
Su tema ch'appo in conseguenza,
De risolvere deo e dogni frade,
Est s'andamentu de s'umanidade
Da cand'in terra hat happidu esistenza
Origine, fundamentu e dipendenza

De sa ricchessa e de sa povertade,
Pro chi medas ancora non han
cumpresu
Poveru e riccu comment'est dipesu.

7.
Ministros de su religiosu impreu

A credere a sos popolos han dadu;
Su chi est in su mundu isfortunadu
Este chi fortuna non l'ha dadu Deu,

Su chi non creo giustu a perrer meu
Chi Deus si sia mai interessadu,
De dar'a chie su male, a chie su bene

Commente oe sos bigottos crene.

8.
Deus ch'è sapiente e bonu mastru,
Send'unu babbu giustu imparziale,
Ha dadu a tottu dirittu uguale,
No hat fattu unu fizzly e unu fizzastru,

Maar nu hij, zeg ik jullie,
Zijn partij gespeeld heeft, is 't nu onze
beurt.

5.
Ik weet niet goed wat ik moet zingen
Want ik ben weinig bedreven in
gevoelens,
En ik ben niet zo geleerd als
sommigen
Die betere verzen weten te weven.
Maar ik probeer het toch, ook al moet
ik me redden
Met alleen de door de natuur geboden
giften
Zonder opleiding en zonder
geschiedenis
Om mijn zwakke geheugen bij te
staan.

6.
Het onderwerp dat ik in het volgende
Moet aanhouden, ik en mijn broeders,
Is de voortgang van de mensheid
Sinds die op aarde zijn bestaan leidt
Met de oorsprong, de grondslag, de
afhankelijkheid
Van rijkdom en armoë,
Want veel mensen hebben nog niet
begrepen
Waar het van afhangt, arm of rijk.

7.
De dienaars van het godsdienstig
bedrijf
Hebben de mensen laten geloven
Dat als iemand op aarde ongelukkig is
De Heer hem geen geluk heeft
geschonken,
Het is naar mijn mening niet juist
Dat de Heer er enig belang bij had
De een slechts, de ander goeds te
geven
Zoals vandaag de dag de
schijnheiligen geloven.

8.
God die alwetend is en een goede
heer,
Als een goede, onpartijdige vader,
Heeft ieder dezelfde rechten gegeven,
Hij maakte geen kinderen hier en

No est pro naschere in bonu o
mal'astru
S'istamos chie bene, e chie male.

Tottu dipendent dae sa facenda
De non esser comune in sa sienda.

9.
Pro dare a s'impostura unu
rimproveru,
Presento de sa cummedia su primu
attu
Solu pro narre s'est Deus ch'hat fattu

In su mundu su riccu ei su poveru.

Tue musa ch'in me, faghes ricoveru

Risolve nende cun metodu esattu,

Deus ha fattu ogni bene comunu,

Però, riccu ne poveru a nessunu.
10.

Tottu sa razza umana senza erranzia,
Si dipesa est d'una sola famiglia;
Duncas, no est nessuna meraviglia

S'aian dogni cosa in comunanzia,
No esistia tando padronanzia

E ne mancu discordia ne puntiglia,

Comente fin sos benes de cumone
Andana a tribagliare in unione.

11.
De comente sa zente aumentaiat,
E s'est tottu sa terra populada
In dogni bidda, cittade o burgada
Su bene comunale tottu fiat,
Parte e dirittu dognunu teniat
Comente de bessidas e d'intrada,
Fit in comunu patimentu e gosu
E nessunu non fit necessitosu.

12.
Comunale teniat terra e fruttu,
Bestiamine cantu s'est connottu;

stiefkinderen daar,
Het is niet vanwege ons kwaad of goed
gesternte
Dat de een het goed heeft en de ander
slecht.

Maar alles komt van de omstandigheid
Dat de zaken ongelijkelijk zijn
verspreid.

9.
Om het bedrog aan de kaak te stellen

Presenteer ik hierbij de komedie,
eerste akte
Alleen om uit te maken of het God was
die

In de wereld rijk en arm geschapen
heeft,

O muze, die in mij haar tent heeft
opgeslagen,

Doe uitspraak, bepalende met exacte
middelen,

Dat God alles schiep voor het
algemeen nut,

Maar rijk of arm helemaal niemand.
10.

Het hele menselijk ras zonder dwaling,
Stamt van een enkele familie af;
Dientengevolge is het echt geen
wonder

Dat ze alles in gemeenschap hadden,
Er was dus geen sprake van
beschikkingsrecht

En evenmin van tweedracht en
scherpslijperij,

Zoals ze tot nut van 't algemeen
Eendrachtig aan het werken sloegen.

11.
Naarmate de mensen toenamen
En de hele wereld werd bevolkt,
Waren in elk dorp, elke stad en streek
Alle goederen in 't gemeen,
Aandeel en recht had ieder
Op uitgaven en inkomsten,
In 't gemeen was lijden en genot
En niemand was behoeftig.

12.
Gemeen had hij land en vrucht,
Vee en voor zover bekend

Su viver necessariu haiant tottu
De vegetales e dogni prodottu
Non fit nessunu padronu assolute,
Dogni frade a su frade istat devotu;

E cun tale sistema beneficu
Non fit nessunu poveru nè riccu.
13.

Ma dognia tempus benit pro passare,
Regna s'amore ei s'ingratitude,
Si cambiat sistema e abitudine,

Sos tempos fattos sunt pro cambiare;

Cun su tempus s'est bida diventare
Sa fratellanza in ischiavitidine
E tottu cuddu bene comunariu
Est poi diventadu proprietariu.
14.

Cun su tempus naschida est s'avarizia
In su mundu, s'orgogliu ei su fele.
Su primu fit Cainu contr'Abele
Prepotenzia usur'e ingiustizia:
Poi de nobilesa e de pigrizia
S'avaru d'esser' amigu fidele;
Dae Cainu sa crudelidade
Itesi posta in usu dogn'edade.
15.

S'est bidu poi s'omine non bonu,
Cun trassas, cun astuzias e affrontos
Intimidire sos omnes tontos
Cun ispaventos e superbu tonu;
Pro dominare issu che padronu
Si los hat resos dociles e prontos,
A lu servire; gai est chi s'astutu

Leadu hat su cumandu assolute.
16.

A su mandrone fit sistema duru

Istare in fratellanza e unione,
Previa chi s'aradu, su marrone
Toccad'a manizzare a issu puru.
E pro esser felice in su venturu

Tempus est postu in possessione

De sos terrinos pro no tribagliare

Het levensnoodzakelijke hadden allen
Groenten en elk product
Er was geen enkele absolute baas
Iedere broeder was zijn broeder
toegewijd

En met een zo weldadig systeem
Was er niemand arm noch rijk.
13.

Maar elke tijd gaat eens voorbij
Overheerst liefde of ondankbaarheid
Verandert het systeem en de
gewoontes

De tijden zijn gemaakt om te
veranderen

Mettertijd zagen we omslaan
Broederschap in slavernij
En alles voor 't algemene nut
Is nu veranderd in eigendom.
14.

Mettertijd ontstond inhaligheid
In de wereld, trots en galligheid.
De eerste was Kaïn tegenover Abel
Heerszucht, uitzuigerij en onrecht
Daarna kwam van adeldom en luiheid
De vrek de trouwe vriend te zijn
Kaïns wreedaardigheid
Werd gebruikelijk in elke tijd.
15.

Daarna zag je de onplezierige mens
Met listen en lagen en schofferingen
De domme mensen intimideren
Met angstaanjagerij en op hoge toon
Om ze als baas te overheersen
Hij heeft ze gewillig gemaakt en bereid
Hem te dienen; zo was het dat de
valsaard

Het absolute gezag verwierf.
16.

Voor de nietsnut was het een zware
taak

Te leven in broederschap en eendracht
Gezien dat ploeg en schop
Ook hem in handen werd geduwd.
En om zich van een gelukkige
toekomst

Te verzekeren heeft hij zich in bezit
gesteld

Van 't land om niet te hoeven werken

Ch'est prus arte leggere a cumandare.

17.

Sos oziosos e malintragnados,
O furcaiolos, comente los giùmene,
De terrinu comunu e bestiamene
Si sun'antigamente appropriados.
Issos tando sunt riccòs diventados,
A sos tontos lassadu hana su famene;
E dae tandu su mundu formadu

De poveros e riccòs est istadu.

18.

Tottus cuddos chi s'hana impadronidu
Antigamente su bene fraternu,

De su mundu leadu hant su guvernù

Ei sa fratellanza hana abulidu;

Unu de issos re l'hana elegidu

Pro haer su dominiu in eternu.
E sutta custos, tottu omines bravos,
Sos tontos sun restados ischiavos.

19.

Da' custos bonos e fieros Martes

Sos populos istesint obligados,

Send'inschiavos e umiliados
A tribagliare de tottu sas artes,
E divisos los hana in duas partes,

Una bracciantes e una soldados,

Pro difender su regnu ei su tronu
E suggettare a su malu e a su bonu.

20.

Pro disciplina contra sas chimeras
De su populu ischiavu riduidu,
Han puru antigamente costruidu,
Sos regnantes, presones e galeras,

Regolamentos e legges severas
Pro sos ribelles hana istituidu.
E dogni pegus de s'umanu gregge
Hant suggettadu cunform'a sa legge.

Daar 't een rustiger opgaaf is te
commanderen.

17.

De luilakken en uitvreters,
Of reactionairen, hoe je ze ook noemt,
Hebben het gedeelde land en vee
Zich van oudsher toegeëigend
Zij zijn zodoende rijk geworden,
Aan de dommen lieten ze de honger;
En sindsdien is de wereld
samengesteld

Uit armen en rijken gebleven.

18.

Al wie zich hebben toegeëigend
Sinds jaar en dag de bezittingen van
hun broers,

Hebben de heerschappij over de
wereld genomen

En de broederschap hebben ze
afgeschaft;

Een van hen hebben ze tot koning
gekozen

Om eeuwige macht te krijgen.

En onder hen zijn alle goede mensen,
De dommen, slaven gebleven.

19.

Door die gewiekste en trotse
oorlogsgoden

Werden de volkeren voortaan
gedwongen,

Als nederige onderhorigen

Te werken in alle ambachten,

En ze werden verdeeld in twee
partijen,

Een de landarbeiders, de ander de
soldaten,

Ter verdediging van rijk en troon

En te onderwerpen aan hun willekeur.

20.

Ter disciplinering van de schimmen
Van het tot slaaf teruggebrachte volk,
Hebben ze ook snel opgebouwd,
Al regerend, kerkers en
gevangenissen;

Reglementen en strenge wetten

Voor de opstandigen werden ingesteld

En elk schaap van de mensenkudde

Hebben ze onderworpen conform de

21.
Cuddos che de prus grand'estensiones
De terrinos si sun'impossessados
E distintos si sun menzus persones

Cun su tempus, si sunu nominados
Conte, ducas, marcheses e barones;

De cuddos chi sun poveros restados.
Gasi s'astutu bennidu est civile;
Ei su tontu rusticone e vile!

22.
Istituidu hant omnes factores
Pro dirigentes de sos lavorantes,
Centuriones pro sos militantes
Cun distintivos, grados superiores
De milites, massaios e pastores

Custos fatesint de rappresentantes,

Eseguinte ordines e doveres
Segundu sa voluntade de sos meres.
23.

Ecco comente, tra sa razza umana

Sos furbos su dominiu han leadu;

E cun barbaridade han guvernadu,

A cantu sas istorias mi narana.
Bendiana sa zent'e comporàna
A usu `e bestiamine domadu!
E da sos populos tottu sunt istados
Timidos e che Deos adorados.

24.
Tand'est chi parziales sunt bennidos

Delizias mundanas e dolores,
E poveros da' s'epoca e señores
In su mundu si sunt distinguidos.
Ecco s'origine de duos partidos:

Meres de cumandare e servidores.

E dae tando chie arat e zappat

wet.

21.
Zij die de grootste strekken
Land hadden bemachtigd
En zich persoonlijk het meest
onderscheidden
Wisten zich mettertijd te benoemen
Tot graven, hertogen, markiezen en
baronnen
Over hen die berooid zijn gebleven.
Zo is de bedrieger tot burger gerezen
En de bedrogene tot boerenfolk
verlaagd!

22.
Ze hebben opzichters aangesteld
Als commandanten van de werkers,
Centurions voor de soldaten
Met distinctieven en hogere rangen
Dan het voetfolk, de boeren en de
herders

Hen maakten ze hun
vertegenwoordigers,
Uitvoerders van orders en taken
Volgens de wil van hun meesters.

23.
En zo kwam het dat van het menslijk
ras

De schurken de macht hebben
genomen

En op barbaarse wijze hebben
geheerst,

Naar wat de geschiedenis me verhaalt
Kochten en verkochten ze de mensen
Voor het gebruik, als makke beesten!

En door het hele folk werden ze
Gevreesd en als god zelf aanbeden.

24.
Zo kwam het dat partijdig zijn
geworden

's Werelds weelde en verdriet,
En sindsdien armelui en heren
Op de wereld werden onderscheiden
Dit was het begin van de twee
kampen:

De bazen die commanderen en de
knechten

Aan de ene kant de spitters en de
hakkers

E chie senza sudore pane pappat.

25.

Torramos como a Deus Onnipotente,

Comente oe cret calch'unu maccu,

Chi su mundu, gai tortu e vigliaccu,

Siat fattu da' Issu veramente.

Non Deus, ma s'astutu a s'innocente

Hat obligadu a fagher su teraccu

Ei s'astutu bennidu est servidu

Cando su tontu s'est sottomitidu.

26.

Deus a nemos dadu hat martirizos

E a nessunu sa felicidade,

E no ha fattu parzialidade

Sende nois de issu tottu fizos.

Est ingann'e su mundu art'e manizos,

Su chie est riccu e chie in povertade

E pro tottu uguale sa fortuna,

Deus lassadu hat sa terra comuna.

27.

Podimos sas delizias antigas,

Nois cherinde in su mundu gosare

Basta però in comunu lassare

Terrinos e produsos e fatigas:

Usende su sistema `e sas formigas,

Vivende in fratellanza tottu impare.

E s'hamos in comune ogni materia

Nessunu est riccu e nessun'in miseria.

28.

S'esserat d'esser in dogni paisu

Fruttos e territoriu in comunu,

De s'arte sua tribagliare ognunu,

Su produttu tra tottu esser divisu,

Faghimis una vida `e Paradisu

Senz'esser isfrutados da' nessunu:

Aan de andere wie zijn brood zonder 't
zweet zijns aanschijns eet.

25.

Keren wij nu terug naar God

almachtig,

En hoe vandaag nog de gekken

geloven,

Dat de wereld, zo fout en lelijk als hij

is,

Echt door Hem gemaakt is.

Niet God, maar de zwendelaar heeft

de onnozele

Ertoe verplicht koeliewerk te

verrichten

En de bedrieger is pas bediend

Nadat de onnozele zich had

onderworpen.

26.

Aan niemand gaf God het

martelaarschap

En aan geen enkeling 't geluk,

En heeft voor niemand partij

getrokken

Daar wij allen zijn kinderen zijn.

Het is een wereldzwendel,

oplichterswerk,

Dat de een rijk is en de ander

armoelijder

Voor ieder is het geluk gelijk,

God liet de aarde voor iedereen.

27.

We konden de oergeneugten

Als we wouen in de wereld smaken

Het was genoeg om publiek te laten

Land en producten en vermoeienissen

Het systeem der mieren toe te passen,

Door met zijn allen in broederschap te

leven.

En met alle waar gemeenschappelijk

Is niemand rijk en niemand in ellende.

28.

Ware het zo dat in elk land

Vrucht en veld gemeengoed was,

En ieder zijn eigen stiel bedreef,

Het product onder allen werd verdeeld,

Zouden we leven als in 't paradijs

Zonder door iemand te worden

uitgebuit

Dimis esser felices e cuntentos
Tottu de grazias e de alimentos.
29.

S'antigu paradisu Eden terrestre

Ch'hant sos furbos istoricos giamadu,

Certu chi cuddu tempus fortunadu
in De sos benes comunes istad'est.
Inue, narat, su Deus celeste,

Ch'Adamu ed Eva hait collocadu.
Ma sa giusta e sincera veridade
Este su principiu de s'umanidade.
30.

Su serpente malignu, ingannadore
Ch'hat s'antiga innocenzia tentadu,

Chie creides chi siat istadu
Custu vile demoniu seduttore?
Iss'est s'omine avaru usurpadore
Chi s'est de su terrestre
impossessadu,
E lassadu hat sos tontos pro disgrazia

Ispezzados de ben'e dogni grazia.
31.

E si da calchi furbu o ignorante
No est su narrer meu applaudidu,
Mi lu fettat toccare cun su didu
Su chi cret prus demoniu devastante;

Deo, pius de s'omine birbante.

Serpente né demoniu hapo idu
In su mundu capace a fagher male,

E custu est su demoniu infernale.
32.

Narant, pro serpentina tentazione,

Adamu ed Eva esser ruttu in peccadu,
E su peccadu chi siat istadu
De matrimoniu sa congiunzione.
E ch'in su mundu pro tale cagione,
S'est su bene su male originadu
Gai hat dadu a creere s'impostura

We zouden blij en tevreden zijn
Met al dat goeds en lekkers.
29.

Het oorspronkelijke paradijs op aarde,
Eden,

Zoals geschiedkundige kwakzalvers 't
hebben genoemd,

Welzeker is er in die gelukkige tijd
Gemeenschap van goederen geweest.
Hier, zeggen ze, heeft God in de
hemel,

Adam en Eva neergezet

Maar de echte en eerlijke waarheid
Is het menselijk uitgangspunt.
30.

De gemene slang, de misleider,
Die de oorspronkelijke onschuld heeft
verleid,

Wie denk je dat 't was

Die smerige duivelse verleider?

Dat is de inhalige, inpikkerige mens
Die zich van het land meester heeft
gemaakt,

En de onnozelen aan hun lot heeft
overgelaten

Beroofd van welvaart en plezier.
31.

En als er ergens een dief of kruk
Het niet eens is met mijn betoog,

Laat hij dan zijn vinger leggen
Op wie hij gelooft dat de ergste
duivelse verwoester is;

Ik voor mij, erger dan een menselijke
schurk

Heb ik geen slang of duivel gezien

Zo goed in staat om in de wereld
kwaad te stichten,

Hij is die duivel uit de hel.

32.

Ze zeggen dat door dat verleidelijk
serpent,

Adam en Eva in zonde zijn vervallen,

En de zonde dat die bestond

Uit de echtelijke gemeenschap.

En dat op aarde om die reden

Goed en kwaad hun oorsprong hadden

Dat geloof heeft die oplichtersbende
verspreid

Pro occultare ch'istada est s'usura.
33.

Si sa congiunzione vietada
Fi de su matrimoniu, comente
Sa terra d'animales e de zente
Podia mai benner populada?
Oh infame impostura! ritirada
Faghe dae su coro e da sa mente;
Ca senza matrimoniu, ista certa,
De viventes sa terra fit deserta.

34.

Si fit su matrimoniu unu reatu,
Deus <<creschide e multiplicade>>

Nadu no haiat a s'umanidade,
Ne omine ne femina hait fattu.
Ma ca fit necessariu tal'attu
Est chissu hat permitidu s'umanidade
Pro ch'esseret su mundu populadu,
E s'est utile, certu no est peccadu.

35.

Veramente sa frutta proibida,
Chi Deus de toccare non cheriat,

Attera cosa esser non podiat
Si non sa terra, arbur'e sa vida;
Sende comune senza dividia,
Custa pro tottus grazias daiat.

No lassende sa terra comunale

Nde naschiat su bene ei su male.

36.

Fit su bene comunu, eternu e sumu,

Su proibidu simbolicu fruttu,
Ma si s'avaru padronu assolutu

S'esserat postu in su terrestre pumu,
Andana sas delizias in fumu
E in peccadu s'ominu fit ruttu;
Ca da su paradisu fora essiat
Cuddu chi possidenza no teniat.

37.

Deus dada haia sa permissione
De sa terra ogni frutta a mandigare,

Om te verbergen dat 't de woeker was.
33.

Was de consumptie verboden
Van het huwelijk, op wat voor manier
Heeft de aarde met dieren en mensen
Zich ooit kunnen bevolken?
Liederlijke oplichterij! Laat af
van hart en ziel
Want zonder huwelijk, zoveel is zeker,
Zou de aarde van levende wezens
verstoken zijn.

34.

Ware het huwelijk een misdrijf,
Dan zou God "gaat heen en
vermenigvuldigt u"
Niet aan de mensheid hebben gezegd,
Man noch vrouw had hij gemaakt.
Maar dat die daad noodzakelijk was
Is wat de mensheid heeft toegestaan
De wereld te bevolken,
En als het nut heeft is het in elk geval
geen zonde.

35.

Voorwaar de verboden vrucht,
Waarvan God niet wou dat we hem
beroerden,
Kon niets anders zijn
Dan de aarde, boom van het leven,
Die onverdeeld van allen is,
Die heeft hij voor ieders welzijn
gegeven.

Door de aarde geen collectief bezit te
laten

Werd goed en kwaad geboren.

36.

Het was het gemeengoed, eeuwig en
allerhoogst,
De verboden symbolische vrucht,
Maar toen de hebzuchtige absolute
baas

Zich op de aardbol had gevestigd,
Ging het genot ervan op in rook
En in zonde was de mens gevallen
Want van het paradijs verstoken was
Wie er geen eigendomsrecht op had.

37.

God heeft zijn toestemming gegeven
Om van de aarde elke vrucht te eten,

Ei s'umanidade de istare
Tottu in fratellanza e unione;

Ma fatt'haiat proibizione
De sos terrinos e s'impossessare
Ca ischiat chi cun su possessu
Beniat s'avarizia, s'interessu.

38.
Culpa de s'usuraiu demoniu,
Su poveru est de grazias ispozadu :
Non pro ch'apat cummittidu peccadu,

Unidu a sa cumpagna in matrimoni,

Ma pro l'haer dirittu a patrimoni

Su malaittu serpente usurpadu;
E d'est restadu senza nd'aer culpa

Che ossu rosigadu e senza pulpa.
39.

Ma furbamente s'omine impostore
A su tontu sa frase hat coloridu

E narat, chi su fruttu proibidu
Est s'attu congiuntivu de s'amore;
Ei su mundu esser rutt'in errore,

Ch'Adam'a Deus hat disubbididu:

E Deus pro rispettu, de improvvisu,

L'hat iscacciadu da su paradisu.
40.

Ma si tale impostura esserat vera,
Da su giardinu terrestre iscacciados
Tottu sos principales fint istados;
Pro sa libidinosa violera
De Adamu in sa propria manera
Diant esser de grazias ispozados:

Invece custos giardinus e fruttos
Possidint, e in peccadu no sunt ruttos.

41.
S'impostura ad intender puru hat
dadu,

En aan de mensheid om te verkeren
Met zijn allen in broederschap en
eendracht;

Maar wel heeft hij verboden
Van het land bezit te nemen
Want hij wist dat eigendom
Gepaard gaat met inhaligheid en
interest.

38.
Dankzij de duivelse woekeraar,
Is de arme van elk plezier beroofd
Niet omdat hij een zonde heeft
begaan,
In vereniging met zijn vriendin in het
huwelijk,
Maar omdat de rechthebber op het
kapitaal
Die vervloekte serpentbezetter is
En hem heeft gelaten zonder dat-ie er
schuld aan heeft
Met een afgeknaagd en vleesloos bot.
39.

Maar sluw als-ie is heeft de oplichter
Voor de schlemiel de boodschap
bijgekleurd
En zegt dat de verboden vrucht
De daad van liefdesgemeenschap is
En de wereld is in de dwaling
vervallen,
Dat Adam God ongehoorzaam is
geweest

En God, om zich te laten respecteren,
in één klap
Hem verjaagd heeft uit het paradijs.
40.

Maar als dat sprookje waar was,
Zouden uit de aardse tuin verjaagd
Alle bazen zijn geweest
Vanwege de onkuise ingeving
Van Adam, op dezelfde manier,
Moesten ook zij van genade zijn
verstoken,

Maar nee, tuinen en vruchten
Hebben zij wel en in zonde zijn ze niet
gevallen.

41.
Het oplichterstuig heeft ook nog laten
weten,

Chi pro tale peccadu tantu forte
Est intrada in dominiu sa morte,
E a morrer sa zente hat cominciadu;

Dà cand'Adamu est ruttu in peccadu,
Mentres chi prima tenian sa sorte
D'esser tottu che Deos imortales
Tant'omines coment'e animales.
42.

Deo non naro chi faula siat
Cantu nat s'impostora propaganda,
Però fagher cheria una domanda,

Chi si mai nessuno non moriat,
Comente in terra sa zente cappiat?
Deviat benner certu a dogni banda
Tottu su mundu interu, senza iscampu,
Prenu de zente che erba in su campu.

43.
Deus, Adamu chi deviat morre
Sa die chi su pomo aeret toccadu,

Non narat s'iscrittura, chi l'hat nadu;

Ma sa morte ch'at devidu proporrer,

Lu podimos cumprender e suporrer,

Moriat d'esser infelice istadu,

E mandigaiat su pane cun pena
Andende a tribagliare a terra anzena.
44.

Da cuss'epoca senza proprietade
In su mundu est sa povera zenia;
E fina a cando naschet su Messia,
Non det gosare prus felicidade
Ch'est s'unione tra s'umanidade
Giustu comente nat sa profezia.
Naschidu su Messia de protesta

A su serpente ischiacciat sa testa.
45.

Narat chi Deus unu cherubinu
Ponzesit in giardinu cun s'ispada,
Pro ch'esserat sa frutta rispettada

Dat voor een dergelijke zo zware
zonde
De dood aan de macht is gekomen,
En het sterven voor de mensen is
begonnen

Sinds Adam in zonde is gevallen,
Terwijl eerst hun bestemming was
Allen net als God onsterfelijk te zijn
Zowel de mensen als de dieren.
42.

Ik zeg niet dat het een leugen is
Wat de oplichterspropaganda zegt,
Maar ik verzoek een vraag te mogen
stellen,

Als er nooit een dood gaat,
Hoe bevat de aarde al het volk?
Voorzeker zal tot in elke uithoek
De hele wereld, zonder uitweg,
Zo vol met volk zijn als een wei met
gras.

43.
Dat God, dat Adam moest sterven
Op de dag dat hij de appel had
aangeraakt,
Heeft gezegd, staat niet in de schrift
geschreven;
Maar dat hij de dood heeft moeten
aanvoeren,
Dat kunnen we begrijpen en
ondersteunen,
Hij stierf omdat hij ongelukkig is
geweest

En met moeite zijn brood mocht eten
Uit werken op andermans land.
44.

Sinds die tijd is zonder bezit
Op de wereld het arme slag
En tot de Messias geboren wordt,
Mag het 't geluk niet meer smaken
Dat de eendracht is onder de mensen
Precies zoals de profetie zegt
Eenmaal geboren de Messias, als
protest

Verplettert hij de serpentenkop.
45.

Ze zeggen dat God een cherubijn
In de tuin neerzette met een zwaard,
Om het fruit te laten respecteren

Dae su poveru Adamu mischinu!
De modu, ch'in su terrestre giardinu
Non tenzerat prus drittu de intrada;
E si a prepotenzia b'intrait

S'anghelu cun s'ispada lu punghiat.
46.

Gas'in su mundu sos deus novellos,
Comente da s'antigu l'han conottu,
Una legione formadu s'hant tottu
D'Anghelos, Cherubinos, barracellos;
E terrinos, palazzos e castellos;
Custodiat s'angelicu complottu.

Si calch'Adamu chi ladru si narat,

Andat e furat s'angelu l'isparat!
47.

Narat chi Deus, culp'e soso peccados,

Mandesit in sa terra temporales;
E de su mundu tottu sos mortales
Restessint in sas abbas annegados,
E ch'intro s'arca si sunu salvados,
Sol Noe, cun fizos e animales;

E fattu hat des sos malos istermini
Pro dare a sos bonos su dominiu.
48.

Ma it'est, in veridica materia
De Noè sa grand'arca salvatrice?
Fit su vile sistema usurpatrice,

Chi, cun sa sua infame cattiveria
Mandadu hat su diliviu de miseria

Supra sa gente povera infelice.
E salvados si sunt certu sos bonos

Chi de su mundu benzesint padronos.

49.

Ecco comente i su mund'est bennidu

S'origine de su bene e de su male;
Sa disfatta `e su bene comunale
Istesit su peccadu cumittidu
E su s'haer sa terra impadronidu

Door die arme Adam, de ziel!
Met het doel dat hij in de aardse tuin
Geen entreerecht meer zou hebben
En als hij er uit baldadigheid toch
inging

De engel met het zwaard hem stak.
46.

Zo hebben op aarde de nieuwe goden,
Op de vanouds bekende wijze,
Een legioen gevormd van allemaal
Engelen, cherubijnen en koddebeiers;
En land, villa's en kastelen
Worden door 't hemelse complot
behoed.

Als een of andere Adam die een dief
heet te zijn,

Komt stelen, schiet de engel op hem!
47.

Ze zeggen dat God, vanwege de
zonden,

Naar de aarde donderbuien zond;
En dat al 's wereldds stervelingen
In de wateren verdrongen bleven,
En dat in de ark zich wisten te redden,
Alleen Noach met zijn kinderen en
dieren;

En dat hij de slechten heeft uitgerooid
Om aan de goeden de macht te geven.
48.

Maar wat is in materiële werkelijkheid
Noachs grote reddende ark?

Het was het vuile
overweldigingssysteem,

Dat met zijn onuitsprekelijke laagheid
Een zondvloed van misère heeft
gezonden

Over de arme pechvogels van het volk.
Maar zeker genoeg hebben de goeden
zich gered

Die van de wereld de bazen zijn
geworden.

49.

Kijk, op die manier is op aarde
gekomen

De oorsprong van goed en kwaad
De annullering van 't gemeengoed
Was de zonde die werd begaan
En inbezitneming van het land

Istesit su diliviu universale
E su nou sistema, su monarca,
Certu de salvamentu istesit s'arca.
50.

Sos ch'intro s'arca hana fatta dimora

Si sunt da' sa miseria salvados,

E contana, chi mortos sunt istados
Sos chi de s'arca restados sunt fora;

Ca senza possidenza sunt ancora,
Poveros tottus e disisperados,
E morin in mesu s'inundazione
De povertad'e disperazione.

51.

Pustis ch'est su diliviu cessadu
De sa facenda usurpante dimonia,
Leggimus chi sa turri `e Babilonia
Hat sos omnes furbos fabricadu,
Pro paura ch'appende acquistadu,
Già sa mundana suprema egemonia,
Da' su potere non potterant crollare
Beninde su diliviu a torrare.

52.

A cantu nat s'istoria sagrada,
E diversas ancora opinionones,
Nach'istesit de pedras e mattonnes
Sa turre de Babele fabbricada.
Deo naro chi fit custa edificada
Istesit da' sos contes e barones
Ducas, cavalieri e marchesis
In tottu sas cittades e paesis.

53.

Sa turra de Babele, senza farta,

Devet bene cumprender dogn'umanu,
Chi no est unu fabricu de manu
De comente sa `oghe s'est isparta,
Ma cudda turre politica e arta
De antigu dominiu sovranu
Custruida cun arte e con ingegnu

Sa ch'est hoe esistente in dogni regnu.

54.

Ecco comente in su globu terrestre,
Giamadu paradisu deligiosu,

Was de algemene zondvloed
En het nieuwe systeem, de monarchie,
Was vast en zeker de ark.

50.

Zij die in de ark hun toevlucht hebben
genomen

Zijn voor de ellende bewaard
gebleven,

En als degene die zijn doodgebleven
Tellen zij die buiten de ark zijn
gevallen;

Want zonder bezit zijn ze nog steeds
Allemaal arm en wanhopig,
En stervend midden in de vloed
Van armoe en wanhoop.

51.

Toen de zondvloed voorbij was
Van dat demonische afpakgedoe,
Lezen we dat de toren van Babylon
Door de oplichters is opgericht,
Uit angst dat nu, na 't verkrijgen
Van 's werelds hoogst gezag,
De macht hen zou komen te ontvallen
Mocht de zondvloed terugkeren.

52.

Volgens wat het heilige verhaal vertelt,
En ook andere meningen,
Zeggen dat van steen en baksteen
De toren van Babel was gemaakt.
Maar ik zeg dat hij was opgetrokken
Uit graven en baronnen
Hertogen, ridders en markiezen
In alle steden en landen.

53.

De toren van Babel dat moet zonder
misverstand,

Ieder mens goed begrijpen,
Is niet gemaakt met de hand
Zoals het gerucht is rondgegaan,
Maar die hoge toren is politiek
Van de aloude soevereine heerschappij
Gebouwd met ambacht en
meesterschap

En nog vandaag de dag in elk rijk
aanwezig.

54.

Dit is waarom op de aardbol,
Genaamd het heerlijk paradijs,

Su serpente malignu, insidiosu,
De dogni bene impadronidu s'este,
E de su proletariu pro peste;
Hat puru dominiu poderosu,
E cheret ubididu si cumandat
E guai de cuddu chi no andat!
55.

Unu governu devet dominare
Pro non succeder nè briga e nè gherra,
Ma fatigas e fruttos de sa terra
Deviat essere i comune `e pare;
No una parte sola profiterare,
E s'atter haer de pane una perra,

Si su bene comunu s'est connottu,
Devimis tribagliare e goder tottu.

56.

S'est de tottu su sol'ei sa luna
E s'aria de tottu a respirare,

Si de nascher e morrer ugualare

Cherfid'hat sa natura, sa fortuna,
Proite sa terra, sienda comuna,

De nois tottu non podet istare?
Subra custu su drittu de giustizia
Mancat. Poite? Culp'e s'avarizia.

57.

Intes'hazis comente hat caminadu
S'umanidade de su mundu intreu?

Cumpres'azis chi culpa no nd'hat Deu

Si chi est riccu e chie isfortunadu?

Ben'hapo custos versos dedicadu

Pro chi cumprenedet s'omine babbeu.
Si chi' est riccu e chie mendicante.
Est causa de s'omine birbante.

SECONDA PARTE

1.

S'istoria legginde a pramu a pramu,

Dae Adamu finas a Noè

Het kwade, listige serpent,
Zich elk goed heeft toegeëigend,
En de gesel van het proletariaat
Is tevens een machtige heer,
En eist gehoorzaamheid als hij beveelt
En wee degene die niet aantreedt!
55.

Een regering moet heersen
Zodat er geen ruzie of oorlog komt,
Maar arbeid en vrucht van het veld
Dient voor iedereen gelijk te zijn;
Niet een partij alleen maar profiteren,
En de andere alleen een stukje van het
brood,
Als het gedeelde goed gewoon is,
Moeten we met ons allen werken en
genieten.

56.

Als zon en maan van iedereen zijn
En de lucht om in te ademen voor
allen,

Als het afwegen van geboorte en
sterfte

De wil is van de natuur, het lot,
Waarom kan dan de aarde, ons
gemeengoed,

Niet van ons allen blijven?
Wettelijke rechten hieromtrent
Ontbreken. Waarom? Schuld van de
inhaligheid.

57.

Snap je hoe de wandeling
Van de mensheid over de hele wereld
is geweest?

Snap je dat God er geen schuld aan
heeft

Dat de een rijk is en de ander
ongelukkig?

Welnu, hieraan heb ik deze verzen
gewijd

Dat ook de onnozele hals begrijpt
Dat als er rijkaards zijn en bedelaars.
De oorzaak is dat de mens niet deugt.

TWEDE DEEL

1.

Lees je de geschiedenis pagina na
pagina,

Van Adam tot en met Noach

No esistiat moneda e nè Re,
Send'in vida su Patriarca Abramù;
De sa moneda esistidu est su ramu,
Lu narat in sa Genesi Mosè,
Ma post'in cursu e perfezionada

Dai su Re Cinesu est istada.
2.
De s'avarizia s'origini infame
Sa moneda, nàt chi est sa zente dotta,

Sa prima istesi fatta `e terra cotta,
Sa segunda de pedde o de corame,
Poi de ferru, de prumu e de rame ;
Cun su tempus andende si est
connotta ;
E infine de carta, oro e pratta

E de nichel e bronzu istesit fatta.
3.
In possessu de sos avaros mannos
Sa moneta est da epoca lontana,
Prima d'esister s'Era cristiana
Dua mizza e settighentos annos,
Non fin tant'in su mundu sos ingannos

Cando moneda non de manizzana
Da cand'istada est sa moneda in usu
Creschidu est s'ingannu prus'e prusu.
4.
Cando moneda non s'agataiat
In cale modu si cummerciada ?
Beniat pari pari iscambiada
Sa merce chi dognunu produiat.
A su poveru chi trabagliaiat
Cumente tando su riccu pagada?
No mancat no de lu retribuìre
In cosas de pappare e de bestire.

5.
In cussu tempus antigu e inopiu
Senza moneda viviant l'ischimos;
Oe chi sa moneda nois tenimos
Forsi profitu nd'amos a su doppiu?
Paret a mie ch'istamos su propriu

E dae s'usu antigu non transimos:

Bestond er geen geld en ook geen
koning,
Bij leven van aartsvader Abraham
Bestond er als geld de koperen munt,
Dat vertelt Mozes in Genesis,
Maar in omloop gebracht en
geperfectioneerd
Werd het door de Chinese koning Fu.
2.
Inhaligheid's lage oorsprong
Het geld, zoals geleerde mensen
zeggen,
Was eerst gemaakt uit gebakken klei,
Vervolgens van leer of hoorn,
Daarna van ijzer, lood en koper
Mettertijd is het algemeen geworden

Tenslotte werd 't van papier, goud en
zilver
En van nikkel en van brons gemaakt.
3.
In het bezit van gierige handen
Is het geld al eeuwen her,
Nog voor de Christelijke tijd bestond
Tweeduizend zehnhonderd jaren,
Was er op de wereld nog niet zoveel
bedrog
Toen 't geld ons nog niet belaagde
Vanaf dat het geld in gebruik kwam
Is het bedrog meer en meer gegroeid.
4.
Toen geld nog niet te vinden was
Op welke manier werd er gehandeld?
Er werd gelijkelijk uitgeruild
De waren die een ieder produceerde.
Aan de arme die het werk deed
Hoe betaalde dan de rijkard uit?
Wis en zeker vergoedde hij hem
Met zaken om te eten en zich te
kleden.

5.
In die oude en haveloze tijd
Wisten we zonder geld te leven
Nu we het geld wel hebben
Maken we soms dubbele winsten?
Het lijkt me dat we er hetzelfde aan
toe zijn
En dat we niet boven het oud gebruik

Ca sa moneda andamos a gastare
In bestimentu e in cos'e pappare.
6.

Prima d'esser in usu su dinari

Su poveru fit menzus favoridu,
Ca su mundu non fit tant'accanidu

Tando coment'è oe in ogni affari:

Mancari s'interessu pari pari
Ei s'ingannu esseret esistidu;
Non fit zertu sa zente in dogni cosa
Tantu coment'è oe interessosa.
7.

Bene cumprenden sas dottas persones

Cando moneda no si nd'agattada,

In su mundu nessunu no pensada
A ponner in sa Banca miliones!
Ma pensaiat d'aer provvigiones

Solu da una a s'atter'annada:
Senza su monetariu isquillu
Fit prus su mund'in paghe e tranquillu!
8.

Mentres cun su sistema monetariu

Creschind'est s'avarizia senza contu,
Ca finzamentas s'omine pius tontu

Est diventad'in su mundu usuraiu ;
Siat braciante, siat proprietariu

Pro regollet moneda est sempre prontu

Cun asuria e cun avidu coro
Massimamente de prata e de oro?

9.

B'at prus de unu riccu possidente
Amante de moneda e abbramidu
Ch'istat isporcu e male bestidu
E si castigat finzas de sa brente;
De lavorantes puru similmente
Medas economistas nd'amos bidu

uitstijgen:

Want het geld gaan wij gebruiken
Voor kleding en zaken om te eten.
6.

Voordat het geld in gebruik was
genomen

Was de arme beter gediend,
Want de wereld was nog niet zo
verbeten

Als vandaag de dag in elke zakelijke
aangelegenheid

Waarschijnlijk gingen rente

En bedrog gelijk op

Zeker is dat de mensen in alles
Zoveel belang hadden als vandaag.

7.

Goed gezien hebben geleerde
personen

Dat toen 't geld nog niet uitgevonden
was,

In de wereld niemand er aan dacht

Miljoenen op de bank te storten!

Hij dacht aan 't aanleggen van
voorraden

Alleen van het ene jaar op 't andere

Zonder het gerinkel van de munten

Was de wereld stiller en vrediger!

8.

Daarentegen met het monetair
systeem

Neemt de inhaligheid voortdurend toe,

Want uiteindelijk is ook de domste
mens

Op de wereld woekeraar geworden

Hetzij boerenknecht hetzij

grootgrondbezitter

Om geld op te hopen staat hij altijd
klaar

Gretig en inhalig in zijn hart

Vooral als 't gaat om zilver of om
goud..

9.

Er zijn meerdere rijke kapitalisten

Liefhebbers en aanzoekers van geld

Die vuil en haveloos gekleed loopt

En zelfs zijn eigen buik beknibbelt;

Wat werklui betreft evenzo

Hebben we grote economen onder hen

De tottu custos males, senza pausa,
Sa moneda est s'origin'e sa causa.
10.

Cun sa moneda dogni birbantesimu
In su mundi fatt'at grande progressu,
S'istrozzinismu, su vile interessu
S'ipocrisia, su gesuitismu,
Medas si benden pro unu centesimu

S'anima, sa coscienza e oppresu
Est pro sa monetaria materia
Su lavorante d'estrema miseria.
11.

Si sun bidos algunos principales

Chi dinari possedini a isportas,
Fagher derettas sas causas tortas
In Cortes de Assisi e Tribunales ;
Cun falzos testimonzos illegales
Personas reas benzesin assortas

E cundennados tantos innozentos
Chi de dinaris non fin possidentes.
12.

B'à prus de unu fizu disonestu
De calch'omine riccu benistente,
D'aer dinaris a manu bramante

Pregat finas su babbu a morrer prestu!
E cantos si estin de su restu
De dionare e de pena infamante
A sos dinaris pro aere amore
Medas feminas mancan a s'onore...!
12 (Ichnussa)

B'hat prus de unu fizu disonestu
de calch'omine riccu benistente,
d'haer dinaris a manu bramante

pregat finzas su babbu a morrer
prestu!
Senza de cust' est craru e manifestu
comente nd' hamos bidu d'ogn'istante,

a sos dinaris pro haer amore
medas feminas mancan a s'onore.
13.

Naran chi sa moneda est preziosa

gezien

Van al dit onophoudelijke kwaad,
Is geld oorsprong en oorzaak.
10.

Met geld heeft elke wandaad
Op de wereld vooruitgang geboekt,
Uitzuigerij, woekerrente
Huichelarij, jezuïtisme,
Een hoop mensen verkoopt voor een
cent

Zijn ziel en geweten; vertrapt
Wordt voor het geldwaardig materiaal
De werkman in uiterste ellende.
11.

Er zijn diverse aanzienlijken
gesignaleerd

Die manden geld bezitten,
Die kromme zaken recht maken
In eerste en tweede instantie
Met onwettige vale getuigenissen
Worden misdadige personen
vrijgesproken

En evenveel onschuldigen veroordeeld
Die van geld geen eigenaren zijn.
12.

Er is meer dan een oneerlijke zoon
Van een rijke welvarende man,
Die van verlangen naar geld in zijn
hand

Zelfs bidt dat vader gauw zal sterven!
En hoevelen zijn er trouwens niet
Onteedd en gebukt onder smaad
Uit liefde voor het geld
Komt menige vrouw aan eer tekort...!
12 (Ichnussa)

Er is meer dan een oneerlijke zoon
Van een rijke welvarende man,
Die van verlangen naar geld in zijn
hand

Zelfs bidt dat vader gauw zal sterven!

Zonder dat is het klaar en duidelijk
Zoals we hebben gezien op elk
ogenblik,
Uit liefde voor het geld
Komt menige vrouw aan eer tekort...!
13.

Ze zeggen dat geld waardevol is

Pro eleganza e pro comodidade;
Deo puru l'ammiti, in veridade;
Ma però de tott'atteru est dannosa

Ca de malu nd'hat naschidu ogni cosa

Superbia, egoismu e crudeltade:
Omicidios, furtos, tradimentos,
Cambiales e falsos testamentos.
14.

A dite servit s'oro ei s'argentu?
Narat s'omine dottu e sapiente:
Servit a fagher avara sa zente,

Ma pro estire nè pro nutrimentu,
Tottus ischimos pro isperimentu
Sa moneda no servit a niente
Mentres chi s'arga, disprezzada cosa

Est meda prus de s'oro valorosa.
15.

Balet prus s'arga de su muntonarzu

De s'oro, de s'argentu e de su ramene.
Paragonare s'oro a su ledamene,
M'azis a narrer, chi so faularzu?
Nademi trigu, simula e chivarzu
Legumenes, erbagios e fruttamene,
De s'oro e s'argentu sun prodottos?
O sun de su ledamene sos fruttos?
16.

Si fimis tottus in su mundu riccones
E nessunu pensat de tribagliare,
Dimis tottu de famene crepare

Prata e oro teninde a muntones!
Ca senza su tribagliu `e sas personas

Non nos podiat sa terra alientare:
E si a tribagliare no andaimis,
Riccos d'oro, de famene morimis...!

17.

Lassamus como s'oro ei s'argentu,

Sos miliardos cun sos millones
E faeddamus de sas religiones

Vanwege de elegantie en het gemak
Ikzelf geef het ook toe, 't is echt zo
Maar aan de andere kant is het
schadelijk

Want alle soorten kwaad zijn er uit
voortgekomen

Hoogmoed, egoïsme en wreedheid
Moorden, diefstallen, verraad,
Valse cheques en testamenten.
14.

Waartoe dient het goud en zilver?
Zegt de geleerde en wijze man:
Het dient om vrekken van de mensen
te maken,

Maar wat betreft kleren en voedsel,
Weten wij allen uit ervaring
Dient het geld nergens voor
Terwijl vuilnis, door iedereen
gemeden,

Veel meer waarde heeft dan goud.
15.

Meer waard is de afval van de
vuilnisbelt

Dan goud, zilver en koper.
Goud vergelijken met een mesthoop,
Zul je me zeggen, klets je maar wat?
Zeg me dan, tarwe, spelt en zemelen
Bonen, kruiden en fruit,
Zijn dat producten van goud en zilver,
Of zijn het vruchten van bemesting?
16.

Als wij allen op aarde rijk zouden zijn
En niemand dacht aan werken,
Moesten we allemaal kreperen van de
honger

Met hopen zilver en goud in bezit!
Want zonder het werk van de
personen

Kan de aarde ons niet voeden:
En als we niet naar ons werk gaan,
Rijk aan goud, sterven we de
honger...!

17.

Laten we nu goud e zilver voor wat ze
zijn

De m miljarden en de miljoenen
En laten we 't hebben over de
godsdiensten

Si partin da Divinu fundamentu;
O si est tottu mundan'unu inventu
De birbantes, e furbos e mandrones
S'est de Divinu o mundanu istitutu
Connoscher la devimus dae su fruttu.

18.

Da' su fruttu connosche da pianta
Si est de bona o mala calidade
Si dat fruttos d'amore e caridade

Si podet narrer chie est bona e santa.

Ma.. si santa de lumene li nanta

E donat fruttos de barbaridade,
Mundu, cumpatti, iscusu, e perdona,
Non podet esser nè santa nè bona!

19.

Sa religione, amore e fratellanza
Deve pro esser santa istabilire;
Pro esser giusta deved'abulire

Sa servitudin'ei sa padronanza,
E devet imitare s'uguaglianza,
Gosare tottus o tottus patire!

E si no est de tale condizione
Sant'e giusta no est sa religione.

20.

Deo naro: s'esserat decretada
Sa religione tra s'umana zente,
De unu Deus veru onnipotente,
Una sola in su mundu fu istada;

Invece d'una ottighentas che nd'ada
E tottu tenen Deus diferente

Mentr'una sola e unu solu Deu

Deviat esser in su mundu interu.

21.

Of ze op goddelijke fundamenten
rusten

Of dat ze allemaal een wereldse
uitvinding zijn

Van schurken en zwendelaars en
luieriken

Of ze goddelijke of wereldse
instellingen zijn

Moeten wij aan hun voortbrengsels
kunnen zijn.

18.

Aan de vrucht herken je de boom

Of hij van goede of slechte kwaliteit is

Als hij liefde en goede daden
voortbrengt

Kan je zeggen dat hij goed en
sacrosanct is

Maar .. als de hem bij een heilige
naam noemen

En hij brengt barbaarsheid voort

Wereld, kameraden, sorry en pardon,

Kan hij noch heilig noch
goedbedoelend zijn!

19.

de godsdienst, liefde en broederschap

Dient hij om heilig te zijn te vestigen;

Om rechtvaardig te zijn moet hij
afschaffen

Knechtschap en baasschap,

En moet gelijkheid nastreven,

Met zijn allen genieten en met zijn
allen lijden!

En als hij die kenmerken niet bezit

Kan de godsdienst niet heilig en
rechtvaardig zijn.

20.

Ik zeg: als hij uitgevaardigd was

De godsdienst, over het mensenvolk

Met een werkelijk almachtige God

Zou er maar een in de wereld zijn
geweest

Maar nee, er zijn er een tachtigtal

En alle hebben ze een verschillende
God

Maar er zou er maar een, met een
enkele God

Op de hele wereld mogen zijn.

21.

Bidinde finzas sos prus ignorantes
Prestare cultu a tantas Deidades,

Cumprenden chi sun tottu falsidades
E de mancuna diventan amantes;
Aman de viver liberos pensantes
E de sa religiosa sociedade
Connoschinde s'ingannu ei s'imbrogliu

Fuint'attesu che barc'a s'iscogliu.

22.

Pro chi siat dognunu a connoschenzia

Presento in s'argomentu seguente
In cale modu tra s'umana zente
Est bennida de Deus s'esistenza;
De su creadu sa magnificenzia
S'idea at fattu nascher in sa mente,
A s'omine terrenu abitadore,
De un'Ente supremu creadore.

23.

Istellas, sole, luna, terra e mare
Lamos e tronos, tempestas e bentos
Sun istados sos primos fundamentos
Ch'an devidu sa fide fabbricare
D'unu Deus ch'at devidu creare

Astros de Chelu e de terra elementos;

Dognun'in coro sou hat ideadu
Unu Deus mirende su creadu.

24.

De s'ierru sa rigida frittura,
Sos immensos calores de s'istade,
Sos fruttos de s'attunzu in cantidade

E de sa primavera sa bellura,
Omines fattos `e dogn'istatura
Animales de ogni calidade,
Su naschere su morrer in comunu

Naran:

de Deus operas chi sunu.

25.

Duas simplices cosas sun istadas
Origine de Deu e fundamentu:
Sa meriviglia unid'a s'ispaventu

Ook de onnozelsten kunnen zien
Hoe al die godheden met verering
worden bedacht,

Begrijpen dat het allemaal bedrog is
En van geen enkele aanbidder worden
Ze houden van 't vrijdenkersleven
Voor godsdienstige organisaties
Waarvan ze 't bedrog en de zwendel
kennen

Passen ze op als een boot voor de
klippen.

22.

Opdat iedereen zich er rekenschap van
geeft

Beschrijf ik in het volgend onderwerp
Hoe 't onder het mensenvolk
Gekomen is, het bestaan van God
De grootheid van de schepping
Heeft het idee doen rijzen in de geest,
Van de mens die het land bewoonde,
Van een hoogste scheppend wezen.

23.

Sterren, zon, maan, aarde en zee
Donder en bliksem, storm en wind
Waren de eerste fundamenten
Waarop het geloof moest opgericht
Over een God die geschapen zou
hebben

Sterren in de hemel en de elementen
van de aarde

Iedereen heeft in zijn hart ontworpen
Een God die de schepping bezag.

24.

In de winter de genadeloze kou,
De geweldige hitte van de zomer,
Een flinke hoeveelheid vruchten in de
herfst

In het voorjaar de schoonheid
Mensen van alle makelij en statuur
Alle soorten dieren,

Van geboren worden en sterven in 't
gemeen

Zeggen ze:

dat het Gods werken zijn.

25.

Twee simpele dingen waren
Oorsprong en fundament van God
Verbazing gekoppeld aan angst

Ch'han causadu sas cosas creadas
Sos terremotos, sas malas annadas,
Maladias de tristu avvenimentu.
E in Deus terrore o meraviglia

Han fattu credere s'umana famiglia.
26.
Naran: antigamente cunferidu

C'at Deus cun Adamu e cun Noè
Abramu, Isacu, Giacobbe, Mosè,
Naran: chie faeddadu l'hana e bidu;

Ma si fit beru, d'esser apparidu

A tottus custos su divinu Re,

Lasso decider'a sos sensos bostros
Fit apparidu puru a tempos nostros.

27.
O tando a sos terrenos abitantes
Cumpariat ca fin prusu innozentes
No ca leggimos a ojos videntes
Chi tando chei como fin birbantes;

Fin de occhire e de furore amantes
Forsi pius de sos tempos presentes!

Si tand'a sos birbantes cumpariat
Deus pur'oe cumparre deviat.
28.

Si s'est lassadu su Deus celeste

Bider antigamente a faeddare,
A tempus nostros a nos visitare
Proite mai cumpatu non este?
D'esser tando masedu e como arreste
Deus, custu no pode mai istare,
Sende su mundu e Deus su matessi

Diat cumparre a sos Papas nessi.

29.
In ses dies su Deus infinitu,
Narat Mosè, chi su mund'hat creadu
Senza nudd'ær bidu nè toccadu

Veroorzaakt door de geschapen dingen
Aardbevingen, slechte jaren,
De trieste verschijning van ziektes
En vrees of verwondering hebben in
God

doen geloven de menselijke familie.
26.

Ze zeggen: in oude tijden heeft
geconfereerd

God met Adam en met Noach
Abraham, Isaac. Jacob, Mozes,
Ze zeggen: dat ze hem hebben
gesproken en gezien;

Maar als 't waar was dat hij is
verschenen

Aan al deze lieden, de goddelijke
koning,

Laat ik het aan uw verstand over
Of hij niet ook in onze tijd was
verschenen.

27.
Of verschijnt hij aan de aardbewoners
Alleen aan de meest onschuldigen
Nee want wie ogen heeft die leest
Dat toen zowel als nu ze zondaars
waren

Liefhebbers van doodslag en ruzie
Misschien wel meer dan in de huidige
tijd!

Als hij toen aan de zondaars verscheen
Moet God ook nu verschijnen.

28.
Als de God van de hemel zich heeft
laten

Zien praten in oude tijden,
In onze tijden om ons op te zoeken
Waarom is hij nooit verschenen?

Eerst zo mak en nu zo schuw
God, dat kan niet wezen,
Als wereld en God hetzelfde zijn
gebleven

Moet hij op zijn minst aan de pausen
verschijnen.

29.
In zes dagen heeft oneindige God,
Zegt Mozes, de wereld geschapen
Zonder te hebben gezien of
aangeraakt

De cant'issu in sa Genesi àt iscrittu;
Cando Mosè fit naschin'in s'Egittu
Haiat trinta seculos passadu
D'Adamu e d'Eva sa creazione
E no est che immaginazione..

30.

Cheria de mi narrer in cust'attu
Su pius de scienza profundu,
Si Deus est su ch'at fattu su mundu,
O si su mundu est ch'a Deus àt fattu ?

Pro parte mia est su mundu ingrattu

Ch'at fatt'a Deus, naro franche'e tundu

Ei su mundu, bos naro in comunu
Chie l'at fattu? non l'ischit nessuno.

31.

Da tempus antichissimu, remottu

Curret de Deus in su mundu sa fama,
E tottu de conoscher sunu in brama

Su fattor'è su mundu, sende ignotu

Narres sempre chi Deu àt fattu tottu

Amos intesu da babbu e da mama:

Ca gai da sos furbos sunu istados
Issos puru che nois imparados.

32.

No nd'est seguru nessuno vivente
Chi Deus hapat su mundu creadu,
Pro chi su mastru chi l'at fabbricadu

Nessunu hat bidu in s'epoca presente;
Nessun est certu chi personalmente
A u'est Deus andad'e torradu?
No sende zertos, namos de gasie:

Su mund'est fattu, no ischit da chie.

33.

Da unu punzu'e prudere impastadu
Fragile e insensibile sustanza

Wat hij in Genesis heeft geschreven;
Toen Mozes in Egypte geboren werd
Waren er dertig eeuwen voorbijgegaan
Sinds de schepping van Adam en Eva
En het is niets anders dan
verbeelding..

30.

Ik vraag me te vertellen op dit punt
De diepste kenner van de wetenschap,
Of het God was die de wereld schiep,
Of dat het de wereld was die God heeft
gemaakt?

Wat mij betreft is het de inhalige
wereld

Die God heeft gemaakt, ik zeg het
frank en vrij

En de wereld, zeg ik u allen
Wie heeft hem gemaakt? Dat weet
niemand.

31.

Sinds de oudste, meest afgelegen
tijden

Doet over God op aarde het gerucht,
En ze verlangen er allemaal naar hem
te kennen

De maker van de wereld, daar hij een
onbekende s

Je zegt altijd dat God alles gemaakt
heeft

We hebben het van vader en moeder
gehoord

Want zo hebben ook zij
Het net als wij geleerd.

32.

Geen levend wezen is er zeker van
Dat God de wereld heeft geschapen,
Omdat de meester die hem heeft
vervaardigd

Door niemand in deze tijd gezien is
Niemand is er persoonlijk zeker van
Waar is God gegaan en gebleven?

Omdat we niet zeker zijn, zeggen we
het zo:

De wereld is gemaakt, maar we weten
niet door wie.

33.

Uit een handvol stof gekneet
Breekbare en onbezielde substantie

A imagine sua e somiglianza
Deus naran chi s'omine ha criadu;

Però de cale razza siad'istadu
Chi l'ha fattu non nd'amos seguranza,

Mundu risolve, narami e faedda
Si fit de razza bianca o niedda?
34.

Si nd'hat fatt'unu de razza bianca,

Su Rujù, Giallu, Nieddu, Olivastru,

Fatu no est da su propriu mastro
Oppure fattu l'hat a manu manca:

Non podet mai essire dae farranca
De unu grande artista un'impiastru

Sende fattos da Deus, est claru e notu,

Fimis de una razza istados tottu..!

35.

Si costruïdu esserat s'universu
Da unu Deus giustu e sapiente,
Bos naru in veridade, mundu e zente
Devian tenner sistema diversu;
Non fit istadu coment'est perversu

In su tempus passadu in su presente;
Ma dian esser tottu sos terrestes
Ugual'a sos anghelos celestes.
36.

Si unu Deus d'amore e giustizia

Fit istadu de s'omine fattore,
In nessunu terrenu abitadore,
Non deviat regnare s'avarizia ;
Nè una parte de zente in delizia

Deviat esser, nè una in dolore,
Ma tottu ugual'es ei che frades,
Devimis esser; o mi lu negades?
37.

Si fimis fattos de Deu e fizzas

Non fimis in discordia nè in gherra;

Naar zijn beeld en gelijkenis
Zeggen ze dat God de mens heeft
geschapen;

Maar van wel ras hij was

Die hij heeft gemaakt hebben we geen
zekerheid,

Wereld, los op, zeg het me en spreek
Was hij van het blanke of zwarte ras?
34.

Als hij er een heeft gemaakt van het
blanke ras,

Zijn de rode, gele, zwarte,
olijfkleurige,

Niet gemaakt door dezelfde meester
Of hij heeft hem gemaakt met de
linkerhand

Het kan niet zijn dat uit de hand
Van een groot ambachtsman een
prutswerk komt

Als we door God gemaakt waren,
zoveel is duidelijk en bekend,
Waren we allemaal van een ras
geweest..!

35.

Als het universum gebouwd was
Door een rechtvaardige en wijze God,
Voorwaar ik zeg u, wereld en mensen
Zouden een ander systeem hebben
Ze zouden niet zoals nu geperverteerd
zijn

In het verleden en in het heden;
Maar zouden alle aardbewoners
Gelijk aan de engelen in de hemel zijn.
36.

Als een God van liefde en
rechtvaardigheid

De maker van de mens was geweest,
Zou in geen enkel bewoond gebied,

De inheligheid heersen

Noch moet een deel van het volk in
vreugde

Leven en een in verdriet,

Maar allen gelijk en als broeders,

Moeten we zijn of spreek je dat tegen?
37.

Als we door God gemaakt en zijn
kinderen waren

Zouden we niet in onmin of in oorlog

Fit istadu su mundu a dogni perra
Unu giardinu de rosas e lizos,
Regnat delizias, dolore, fastizos,

Ca semus tottu fizzos de sa terra:

E comente est su clima differente
In ogni parte, de gai est za zente.
38.

Sos primos abitantes suponiana
In su sole sa forza soberana,
Comente veru Deus l'adorana
E grazias da Issu improraiana;
Atteru Deus non de conoschiana;
E finas oe, in sa terr'africana,

Tottu de Cam sa discendente prole,

Basat sa terra e adorat su sole.
39.

Cust'est prova chi tando no esistiat
Su nostru Babb'Eternu nominadu
Proite si s'esserat agatadu
Su mundu a Issu riconnottu aiat,
Bidende s'omine chi adoraiat

Su sole, it'Issu diat aer nadu?
Zertu deviat narrer: mund ingratu

Non conosches su Deus chi t'at fattu !

40.
Sende Issu su grandu architetto,
Chi cun operas bellas si est distintu,

Diat aer sos populus costrintu

A conoscher s'insoro criadore:
Cun castigu oppuru cun amore
Sos africanos hait cunvintu
De adorare a Issu, chi est su mastru
De tottu, no su sole ch'est un astru.

41.
Binde sos de s'Asia adorare
Sos Deos:
Zoroastru, Budda e Brama,

verkeren
En zou de wereld in elk van zijn delen
Een tuin zijn van rozen en lelies,
Heerste er blijheid, verdriet,
problemen,
Want we zijn allemaal kinderen van de
aarde

En zoals het klimaat verschillend is
In elk deel, zo zijn de mensen het.
38.

de eerste bewoners veronderstelden
In de zon de soevereine kracht,
Als een echte God aanbaden ze hem
En smeekten gunsten van hem af
Een andere God kenden ze niet
En tot op de dag van vandaag in het
land der Afrikanen,
Kussen alle van Cham afstammende
geslachten,

De aarde en aanbidden de zon.
39.

Dit is het bewijs dat echt niet bestaat
De door ons benoemde Eeuwige Vader
Omdat als hij vindbaar was
De wereld Hem had erkend,
Toen hij zag dat de mens de zon
aanbad

Wat zou God gezegd hebben?
Zeker zou hij moeten zeggen:
ondankbare wereld

Je erkent de God niet die je heeft
gemaakt!

40.
Als God de grote architect is,
Die zich met zijn mooie werk heeft
onderscheiden,
Moet hij de volkeren gedwongen
hebben

Hun schepper te erkennen
Met straf of met liefde
Had hij de Afrikanen overtuigd
Hem te aanbidden, die de meester is
Van alles en niet de zon die een ster
is.

41.
Ziende hoe die van Azië aanbidden
De Goden:
Zoroaster, Boeddha en Brahma,

Provat de custu Deus s'alta fama

Chi mai l'hana intesu mentovare!
Però s'issu cumanda terra e mare

Unidu a su fizzu e sa mama,
Fi bonu mere tottu a los destruere

O a s'idea sua a los riduere.

41. (Ichnussa)

Bidine sos de s'Asia adorare
sos Deos: Zoroastru, Budda e Brama,

provat de custu Deus s'alta fama

chi mai nd'hana intesu mentovare!
Ma s'issu primu hat depidu creare

su mundu, puru 'e sa fide su drama

deviat haer tra custos diffusu
d'ateros Deos pro non fagher usu.

42.

A Cerere, a Diana e a Ciprina
Daiat cultu sa religione e s'arte

E adoradu fit su Deus Marte
In sa Idda de Martis in Sardigna:
De su Babbu Eternu s'alta insigna

Non fit tando connotta in custu parte
E non teniat de Deus su gradu
Fin'a cando sos furbos bi l'hant dadu..!

43.

In s'antiga cittade sulcitana
Ue Sant'Antiogu est oe in die,
Bigottu aberi s'oju, nara, tie

Deos diversos ancora adorana:
Sa suprema Potenza Soberana
De su Babbu Eternu mancu inie
No fit ! ca narrat un'antiga lapide
Chi adorana a Iside e Serapide.

Toont wel de grote naam van deze
God

Ze hebben hem nooit horen noemen!
Maar als hij aarde en zee
commandeert

Samen met zijn zoon en de moeder,
Zou een echte baas hen allen
vernietigen

Of ze tot zijn opvatting terugbrengen.

41. (Ichnussa)

Ziende hoe die van Azië aanbidden
De Goden: Zoroaster, Boeddha e
Brahma,

Toont wel de grote naam van deze
God

Ze hebben hem nooit horen noemen!
Maar als hij als eerste had moeten
scheppen

De wereld had hij ook van het geloof
het drama

Onder hen moeten verspreiden

Om van andere goden geen gebruik te
hoeven maken.

42.

Ceres, Diana en Ciprina¹

Werden door godsdienst en kunst
vereerd

En aanbeden werd de God Mars

In het dorp Martis op Sardinië

De hoge standaard van de Eeuwige
Vader

Was hier niet zo bekend

En had geen goddelijke rang

Totdat de zwendelaars 'm

verleenden..!

43.

In de oude Sulcitaanse stad

Waar vandaag de dag Sant'Antioco is -

Vrome huichelaar, open je ogen, zeg
eens wat,

Aanbaden ze nog weer andere Goden

De opperste Soevereine Macht

Van Eeuwige Vader mankeerde

Ook hier! Want een oude steen vertelt

Dat ze Isis en Serapis aanbaden.

¹ Kypris, een van de namen van Aphrodite, Griekse godin van de liefde
(<http://nl.wikipedia.org/wiki/Aphrodite>)

44.
Sos ebreos, cun fide e veru coro,
Lu narat s'iscrittura e'nde so zertu,

Adoran, de Sinai i su desertu,
Pro Deus veru unu vitell'e oro
Signu e prova chi non fit s'insoro

Su deus chi Mosè li àt offertu;
Ca si l'aeren dae tempus prolissu
Connottu, adoradu ian'a issu.

45.
S'esserat custu deus esistidu
Prima de sos mundanes eredeos,
No hait su mundu ateros deos
Prima de Issu adoradu e servidu;
E nemanch'issu hait permittidu
Ad'Asianos ed Europeos,
De venerare dae polu a polu,
Atteros deos si no issu solu.

46.
Sun trintamizza, a lu narrer in sardu,

Deos antigamente chi adoràna.

Prim'è su Babbu Eternu, e oe hana

Credientes prus de unu miliardu.
Su Babbu Eternu naschid'est prus
tardu,
E cun sa forza sua Soberana,
Tenet solu, tra tottu sos viventes,
Treighi miliones de credentes...

47.
Si de tottu sos deos sa possanza
Su Babb'Eternu aeret superadu
Sol'Issu de credentes fit istadu
De dogn'atteru Deu in maggioranza;

Ma send'Issu su prus in minoranza
De dogn'atteru Deus adoradu
Est prova zerta chi no àt podere

Nè de chelu e de terra est issu mere!

48.
Resultat d'esser cust'eternu Re

44.
De joden, met geloof en heel hun hart,
Zo zegt de Schrift en ik ben er zeker
van,
Aanbaden in de woestijn van Sinai,
Als ware God een gouden kalf
Teken en bewijs dat 't niet de hunne
was
De god die Mozes hun heeft geboden,
Want als ze die al tijden uitvoerig
Hadden gekend, hadden ze die
aanbeden.

45.
Had die god bestaan
Eerder dan zijn aardse navolgers,
Dan had de wereld geen andere goden
Eerder dan Hem aanbeden en gediend
En zou hij ook niet hebben toegestaan
Aan de Aziaten en de Europeanen,
Om van pool to pool te aanbidden,
Andere goden dan hem alleen.

46.
Het zijn er dertigduizend, in 't Sardijns
gezegd,
De goden die ze in 't verleden
aanbaden
Eerder dan Eeuwige Vader, en nu
hebben ze
Meer dan een miljard gelovigen
Eeuwige Vader is later geboren,

En met zijn soevereine macht,
Heeft hij slechts, onder alle levenden,
Dertien miljoen gelovigen...

47.
Als de macht van alle goden
Door Eeuwige Vader was overtroffen
Had alleen Hij van gelovigen
Boven elke andere God de
meerderheid gehad
Maar nu Hij meer in de minderheid is
Dan elk andere aanbeden God
Is dat afdoend bewijs dat hij geen
macht heeft

In de hemel noch op aarde is hij de
baas!

48.
Deze eeuwige Koning blijkt

A dogn'atteru Deu inferiore,
Pro chi s'istadu fit superiore
Si fit distintu pro natura in sè;
Solu l'hat nadu e iscrittu Mosè

Ch'est Issu onnipotente e creatore;
Ma pro lu credere non bastat, seguru
Su lu narre, bi chere provas puru!

49.
Est tottu imbrogliu, mundu ischere dese
De sos deos e deas s'impiantu,
Mortu Mosè s'apostoladu intantu

Su Babb'Eternu divisu hat in trese:
E tue prima in d'unu como crese
In Babbu, Fizu e Ispiritu Santu!
Cheret narrer chi Deos mill'e unu

A gustu sou, nde faghet dognunu.
50.
Sette seculos pustis sepultadu

Cristos, fizu de Deu e de Maria,
Pro Deu onnipotente in s'Arabia,

A Maometto hana incoronadu:
Su nostru Babbu Eternu nomenadu
Ne i su fizu sou, su Messia
No est dae sos Arabos connottu
C'a Maometto dognun'est devottu.
51.
Tempus prima, sa cresia romana,
D'esister Maometto, s'est fundada;
Su deus Giove, e Marte issa adorada
Fin'a cando s'est fatta cristiana
Prova chi sa potenza soberana
De su Babbu Eternu, penetrada

In cussu tempus, in issa non fiat,
Si a Giove e a Marte adoraiat...
52.
Giove e Marte su mundu a tottu proa

Van elk andere God de minste te
wezen,
Want als hij de meerdere was
Had hij zich uiteraard onderscheiden
Alleen Mozes heeft gezegd en
geschreven
Dat Hij de almachtige is en de
schepper
Maar om het te geloven is 't zeker niet
voldoende
Dat hij 't zegt, er moeten ook bewijzen
zijn!

49.
Het is allemaal zwendel, wereld, je
moet het weten
De opzet van de goden en godinnen,
Eenmaal dood Mozes is het apostolaat
zolang
Door Eeuwige Vader in drieën
opgesplitst:
Jij daar, eerst geloof je in één en nu
In Vader, Zoon en Heilige Geest!
Wat wil zeggen dat duizend-en-een
Goden
Naar eigen smaak ieder zich maakt.

50.
Zeven eeuwen later, eenmaal
begraven
Christus, zoon van God en Maria,
Hebben ze als almachtige God in
Arabië,
Mohammed gekroond
Onze zogenaamd eeuwige Vader
Noch zijn zoon de Messias
Worden door de Arabieren erkend
Want ieder is Mohammed toegewijd.

51.
De Roomse kerk is wat eerder
Dan Mohammed bestond gesticht
De god Jupiter en Mars vereerde hij
Totdat hij christelijk werd gemaakt
Bewijs dat de soevereine macht
Van Eeuwige Vader hier
doorgedrongen
Nog niet was in die tijd,
Als hij Jupiter en Mars aanbad...

52.
Jupiter en Mars, zo blijkt, hebben de

Dominant primu de su Babbu Eternu;

Si tratta ch'Issu est bintrad'in guvern
Battomizz'annos de custos a coa;

Da s'era cristiana, epoca noa,

Roma, connot'at su deus modernu
E dad'at tando gloria e vant
A Babbu e fizu e Spiritu Santu.

53.

Però happende sos contos tiradu

Cun Babbos, Fizos, Ispiritos Santos,
Chi non teniat introitos tantos
Roma, che prima in su tempus
passadu,
E it'at fattu? Ha santificadu
Barantamizza tra santas e santos
Costruidu at cresia e colonnas
A treghentas sessantotto madonnas...

54.

Forsi Roma l'at fattu pro ingannu

D'aer tantas madonnas tituladas?
No! l'hat fattu pro esser festeggiadas
Tottu sas dies chi benin in s'annu.
Santos bi nd'at unu numeru mannu
Ch'in s'annu no ant dies signaladas,

Custos in biddas, cittades e portos

Sun festeggiados paris cun sos
mortos..!

55.

Difattis chi su die maccarrones
Si pappat pro costumene connottu:
Chie los papat cun casu e regottu,
Chie cu bagn'e puddas e capones.

Santos festas e processiones
Bind'abundantes pro dogni bigottu.

Chi tant'a bustu coment'e a chena

wereld

Overheerst voor Eeuwige Vader het
deed;

Dat Hij de regering overnam was
Na vierduizend jaar wachten achter
hen;

Sedert het Christendom, het nieuwe
tijdperk,

Heeft Rome de moderne god gekend
En heeft dus eer en lof betuigd
Aan de Vader en Zoon en de Heilige
Geest.

53.

Na zich echter rekeningschap te
hebben gegeven

Met Vaders, Zoons en Heilige Geesten,
Dat 't niet zoveel inkomsten ontving
Rome, als eerder in de voorbije tijd,

Wat deed het? Het consacreerde
Vierduizend heilige dames en heren
Het bouwde kerken en zuilen
Voor driehonderd achtenzestig
Maria's...

54.

Misschien deed Rome het om ons te
flessen

Zoveel Maria's met titels houden?
Nee! Het was om feesten te hebben
Op alle dagen dat er in 't jaar zijn.
Heiligen zijn er een groot tal
Die in het jaar geen dagen kregen
toegewezen,

Die worden in dorpen, steden en
havens

Gevierd tezamen met de doden..!

55.

inderdaad dat op die dag macaroni
Wordt gegeten als gebruik is bekend:
De een eet het met kaas en ricotta,
De ander met jus van kippen en
kapoenen.

Heilige feesten en processies
Zijn er in overvloed voor elke
schijnheilige.

Zodat ze zowel bij 't middag- als 't
avondeten

Podent istare sempre a brente prena.
56.

Sa religione est una miniera
Pro papas, munsegnores e vicarios;

Sos santos sunu tottus impresarios
Ch'in d'un'arte ch'in d'una carriera:

O populu ignorante, cunsidera
Ite fruttu ti dan sos santuarios

Non bides santus, madonnas e Cristos

Ch'est un'isfruttamentu a sos artistas?

57.

Osserva: pro dogn'arte o mestieri
Hana postu unu santu protettore:

Pro sos massajos est Santu Sidore,
Santu Vissente est pro su ferreri
Santu Crispinu pro su sabateri
Santa Barbara pro su minadore,
Sos chi trasforman sa linna in oggettos
Dae Santu Giuseppe sun protettos.

58.

Santu Cosimu e Santu Damianu
Pro su dottore e pro su farmacista:
De sos chi sun guastos a sa vista

Santa Lughia s'impresa hat in manu;

Su pastore, in ierru e' in beranu,
Protegget santu Giuanne Battista;
A Sant'Antoni, festad' in bennarzu,
L'an fattu protettore `e su porcarzu.

59.

Santu Pedru, impresariu de sas craes
Protegge sas craeis de sa Banca,
Santu Micheli giughet in farranca
Su pesu, e pesat sas animas graes,
Santu Roccu tumores e piaes,

Curat de sos chi meda bettan s'anca,

Maria Maddalena protettrice
Este de dogni mundana peccatrice..!

Altijd met volle buiken blijven.
56.

De godsdienst is een goudmijn
Voor pausen, monseigneurs en
vicarissen;

De heiligen zijn allemaal directeurs
De een van een ambacht, de ander
van een carrière

O onwetend volk, overdenk
Welke vruchten je geven de
heiligdommen

Zie je niet hoe heiligen,
moedermaagden en christussen

Alleen maar uitbuiting van de werklui
zijn?

57.

Kijk hoe ze voor elk ambacht of vak
Een heilige beschermer hebben
aangesteld:

Voor de boeren is 't Sint Isidoor,
Sint Vincent voor de smeden
Sint Chrispijn voor de schoenmaker
Sint Barbara voor de mijnwerker,
Wie hout in objecten omzetten
Worden door Sint Jozef beschermd.

58.

Sint Cosmas en Sint Damianus
Voor de dokter en de apotheker:
Voor hen die het licht in hun ogen
kwijt zijn

Heeft Sint Lucia de zaak in de hand
genomen;

De herder, in de winter en in de lente,
Beschermt Sint Jan de Doper;
Van Sint Anthonius, gevierd in januari,
Hebben ze beschermer van de
varkenshoeder gemaakt.

59.

Sint Peter, baas van de sleutels
Beschermt de sleutels van de Bank,
Sint Michiel houdt in zijn hand
De waag en weegt bezwaarde zielen,
Sint Rochus heeft over de gezwollen
en zweren

De zorg van hen die hevig de heup
uitzwenken,

Maria Magdalena is beschermster
Van elke wereldse zondares..!

60.
Tenimus puru a Santu Costantinu
Ch'est protettore de sos gherreris;
Viaggiadores tottu ei passizzeris
Han sa Madonna de Bonu Camminu;

Sant'Andria protegget de continu
Sos piscadores cun sos marineris;
Maria de su Nie, prus benigna,

Protegget sos chi benden carapigna.

61.
Infine pro dogn'arte o malattia
Unu santu reparat sa tempesta,

Pro curare ogni male e dogni pesta

Postu han de su rimediu a Maria,

Tiat bastare custa sola ebbia
Però non bastat una sola festa:
Ca senza tantas festas, ben ischides,

Non poden benner riccos sos preides!
62.

E tiat esser unu grande dannu
Senza festas non benner quattrinos,

Su corpus de sos poveros mischinos
Isfruttan sos padrones tottu s'annu;
S'anima, sos preides cun ingannu,

Isfruttan de sos poveros...cretinos,
E nd'àna da sa zente pusilanima:

Su fruttu de su corpus e de s'anima..!
63.

Pro cunfortare dogni peccadore
Puru a creare sos populos han dadu,
Chi dogni sant'in chelu est avvocadu

De sos devotos suos difensore,
Chi l'est in vida, in morte protettore;
E si benit da Deus cundennadu
A su fogu eternu pro brujare,
Curret lestru su santu a lu salvare!

64.

60.
Ook hechten we aan Sint Constantijn
Die beschermer is van 't krijgsvolk;
Alle reizigers en passagiers
Hebben Onze Lieve Vrouw van de
Goede Weg;

Sint André behoedt continu
De vissers en de zeelieden;
Maria van de Sneeuw, nog
goedheiliger,
Beschermt hen die ons ijs verkopen.

61.
Uiteindelijk is voor elke stiel of ziekte
Er een heilige die voor de storm
behoedt,

Om elke ziekte en elke plaag te
verzorgen

Hebben ze de remedie aan Maria
toegedacht,

Zij alleen zou voldoende moeten zijn
Maar een enkel feest is niet genoeg:
Want zonder al die feesten, dat weet
je best,

Kunnen de priesters niet rijk worden!
62.

En het zou erg zonde zijn
Als zonder feesten geen duiten
binnenkomen,

Het lichaam van de arme zielen
Buiten de bazen 't hele jaar uit;
De ziel wordt door de priesters met
hun zwendel,

Uitgebuit, de arme...stommelingen,
En zo krijgen ze van het zwakwillig
volk

De producten van lichaam en geest..!
63.

Om troost te bieden aan elke zondaar
Hebben ze het volk ook doen geloven,
Dat elke heilige in de hemel advocaat
is

Verdediger van de hem toegewijden,
Beschermer bij leven en na de dood;
En als hij door God wordt veroordeeld
In het eeuwige vuur te branden,
Komt de heilige snel aanhollen om
hem te redden!

64.

Si tratta chi su rengu celestiale
Est uguale a su mundu profanu:
Chie tenet su grado `e capitanu

Chie de cumandante generale:
S'odiernu sistema padronale
In chelu che in terra l'han a manu

E chie santu non tenet in corte

Est in s'inferru in vida e'in sa morte.
65.

Si pustis morte, sa vida beata
Tue cheres in chelu acquistare,
Caru devotu, bisonzat pagare
Antecipadu in oro o in prata.
Betta s'offerta tua a sa saffata
Chie est a pes de su sant'in s'altare,

Si cheres esser in chelu signore
Si no! t'ingullet s'inferru, it'errore!

66.

Criticat sa cresia romana
Sos ebreos, ca tottu cun decoro,
Hant àdoradu unu vitellu d'oru
Comente deidade soberana;
E'issa, chi si vantat cristiana,

Aradu ei boes de sant'Isidoro
Adorat, cun su naschidu Messia

Ancoras una mula in cumpangia!

67.

Mira cun Santu Giorgi figuradu
In s'altare unu caddu poderosu
E dae su credente religiosu
Benit su caddu e su santu adoradu
Est puru su porcu veneradu
Cun Sant'Antoni bellu gloriosu.
E giamat idolatra contro Deus

S'Ebreu, sende issa mal'e peus!

68.

Assumancu s'Ebreu solu a unu

Dat is omdat de hemelse orde
Gelijk is aan de profane wereld:
Sommigen hebben de rang van
aanvoerder

Anderen van algemeen commandant:
Het dagelijks bestuursysteem
Hebben ze in hemel en aarde in de
hand

En wie geen schutspatroom heeft aan
het hof

Is in de hel, hetzij in leven hetzij dood.
65.

Als je na je dood een gelukkig leven
In de hemel wilt verwerven,
Beste gelovige, moet je betalen
Op voorschot in goud of zilver.

Werp je offer in de schaal
Aan de voeten van de heilige op het
altaar,

Als je in de hemel het heertje wilt zijn
Zo niet, verzwelgt je de hel, helemaal
fout!

66.

De Roomse kerk bekritiseert
De joden dat ze met alle decorum,
Een gouden kalf hebben aanbeden
Als een soevereine godheid;
En de kerk, die zich trots christelijk
noemt,

Mag ploeg en ossen van Sint Isidoor
Aanbidden en met de pasgeboren
Messias

Ook nog een muilddier in het
gezelschap!

67.

Kijk, met Sint Joris is afgebeeld
Op het altaar een krachtig ros
En door de godsdienstgelovige
Worden paard en heilige aanbeden
Zelfs een varken wordt vereerd
Met mooie, glorierijke Sint Anthonius.
En de kerk noemt afgodsdienaar, Gods
tegenstander,

De Jood, maar is zelf het ergste
kwaad!

68.

Tenslotte heeft de Jood heeft slechts
aan één

Animale fatt'at festeggiamentu
Sa cresia romana pius de chentu

Nd'adorat e de tantas razzas sunu!
Cust'est dare a Deus importunu
Pro chi cun vera fide e sentimentu
Adoran sos fideles tottugantos
Deos impare a bestias e Santos..!
69.

Unitamente a madonninas bellas
Adorat su cattolicu credente
Su coccodrillu, su vile serpente,
Su sole ei sa luna, sas istellas,
E cun Santu Micheli in sas cappellas
Adorat su demoniu prepotente,
Chi su matessi santu at sutta pese

Oh! bigotismu, a ite puntu sese..!

70.

Davide in dunu salmu ispiegare

Solit a tottu, cun sentidos sanos,
Sos deos giughen bucca, ojos e
manos;
Giughen pese e no poden camminare,

Camminare, toccare, faeddare;
No poden ca sun tottu idulos vanos,

E sos ch'in issos confidana fissos,

Sun istattuas simile issos.

71.

Sende s'omine in terra superiore
Subra dogn'animale, ogni materia,
Un'iscultura adorende a sa seria

Benit a sa materia inferiore,
Torrat dae padronu a servidore
Ruet in s'idolatra cattiveria,
Ca pregat e s'invocat e s'inchinat
A sa materia chi s'arte cumbinat.

72.

Bastat: serremus custu repertoriu
De trapulas e santos de s'altare;

Beest eer bewezen

Door de Roomse kerk worden er meer
dan honderd

Aanbeden en ze zijn van alle rassen !
Dat is pas God onwelgevallig zijn
Omdat met waar geloof en gevoel
Alle gelovigen bij elkaar aanbidden
God samen met beesten en Heiligen..!
69.

Tezamen met mooie maria'tjes
Aanbidt de gelovige katholiek
De krokodil, de gemene slang,
De zon en de maan, de sterren,
En met Sint Michiel in de kapelletjes
Aanbidt hij de brute duivel,
Die dezelfde heilige onder zijn voet
houdt

Oh! schijnheiligheid, tot welk punt ben
je gekomen..?

70.

David placht in een psalm uiteen te
zetten

Aan allen gezond van zinnen,
Dat goden in 't bezit van mond, ogen
en handen zijn;

Voeten hebben en niet kunnen
wandelen,

Wandelen, aanraken, praten;
Ze kunnen 't niet want het zijn
allemaal loze idolen,

En zij die vast vertrouwen in hen
hebben,

Zijn zelf gelijk aan beeldhouwwerken.
71.

Zijnde de mens op aarde verheven
Boven elk dier, elke materie,
Door het in ernst aanbidden van een
beeld

Gaat hij naar een lagere materie,
Wordt hij van baas weer dienaar
Vervalt in bijgelovige laagheid,
Als hij bidt en aanroept en zich buigt
Voor de materie die kunstmatig is
vervaardigd.

72.

Genoeg: we besluiten dit repertoire
Van valstrikken en heiligen van 't
altaar;

Trattemu su patire, su gosare,
De chelu, de inferru e purgadoriu,
Limusina e missas de offertoriu
Chi sos furbos han devidu inventare:
Su riscattu de s'anima rivale

Da' sa purgante pena temporale!
73
Ammittinde che Deus a trint'annos
Cundenneret un'anim'a sas penas,
Sos preides, cun missas e novenas,

La salveran da penas e affannos;
Risultat, chi pius poderes mannos
De Deus ant sas personas terrenas;
Già de annullare sa sendenzia,
Fatta da Deus s'omine àt potenzia!

74.
Sa bella est chi si faghene pagare
Dae sos credulones ignorantas
Pro salvare sas animas penantes
Chi sun in purgatoriu a brujare;
E, non paghende, la lassan istare
Brujare in sos vulcanos fiammantes...

Imbecilles!.. si ruet ue passo
Un'omine in fogu; eo lu lasso?
75.
Dae su fogu pro giusto decoro
Deo lu salvo su simile meu:
Ma sos giamados ministros de Deu

De lu lassare brujende ànt su coro!
Ca crene solo in Deus de s'oro
Isfruttodores de su mundu intreu;
Chi supra Deus, anima e peccadu
Hant santu negoziu fundadu!

76.
S'eterna vida felice e amena,
Su paradisu pius magnificu,

Laten we 't hebben over lijden en
genieten,
Van hemel, hel en vagevuur,
Aalmoes en missen met offertorium
Die de oplichters moesten uitvinden:
Het loskopen van de concurrerende
ziel
Uit de louterende tijdelijke straf!
73.
Gesteld dat God tot dertig jaar
Straf een ziel zou veroordelen,
En de priesters met missen en
novenen,
Hem redden van boetedoeningen en
kwellingen,
Betekent dit dat een krachtiger hand
Dan God aardse personen hebben:
Zelfs om een vonnis te annuleren,
Uitgevaardigd door God heeft de mens
de macht!

74.
Het mooie is dat ze zich laten betalen
Door onwetende goedgelovigen
Om boetedoende zielen te redden
Die in het vagevuur aan 't branden
zijn;
En bij niet-betaling laten ze die
doorgaan
Te branden in de vlammeende
vulkanen...
Stomkoppen!.. Al waar ik voorbijkom
Een man in 't vuur valt - laat ik hem
daar dan?

75.
Uit het vuur, voor mijn goed fatsoen,
Red ik hem wel, mijn gelijke:
Maar zij die zich Gods dienaren
noemen
Hebben het hart hem te laten
branden!
Want ze geloven alleen in de God van
't goud.
Uitbuiters van de hele wereld;
Die bovenop God, de ziel en de zonde
Hun heilige bedrijf hebben gefundeerd!
76.
Het eeuwige gelukkige en mooie leven,
Het schitterendste paradijs,

Tue l'agatas in domu de su riccu
Pro chi de dogni grazia est piena;
Godit dogni delizia terrena
A giovanu, a betzu e a pitticu;
Si tue chircas animas beatas
Prus de dom'e su riccu, ue
nd'agatas..?

77.

Ei s'inferru ardente a meraviglia
De penas e dolores, su pius tristu,
Est in sa domo `e su poveru artistu
Massimu d'unu babbu de famiglia
Senza trigu dinari, nè mobiglia
De dogni bene e grazia isprovistu;
Nudu est issu e nudos sun sos fizos
Cust'est su ver'inferru e martirizos!

78.

Tottu cuddos ch'in terra àn a patire
Durante vida dolore e piantu,
Naran: Deus in chelu atter'e tantu
Benes eternos det retribuire:
Ma custa vida d'eternu godire
L'agatan in sa fossa in campusantu..!

Morit e finit sa vida penosa,
Godit su paradisu intro sa losa.

79.

S'omine riccu ch'in su mundu passat
Sa vida sua felice e cuntentu,
Su morrer, zertu l'est pena `e
turmentu
Ca dogni bene in custu mundu lassat;
Pius no si disvagat nè s'ispassat

In ballos, giogas de divertimentu;
Inserradu in sa tumba dolorante,
Ecco s'inferru de su benistante!
80.

Si creteran sos nobiles e dottos,
De s'inferru in sas penas e turmentos
E dae sos vulcanos elementos
D'esse, da poi mortos istraccotos
Durante vida `e sos possedimentos
Avaros non dian esser, ma divottos

In limusinas tian consumare
Pro no andare a s'inferru a brujare!

Vind je in het huis van de rijkaard
Omdat het vol is van elke godsgunst;
Hij geniet elk aards genoeg
Jong, oud en van kindsbeen af;
Als je gelukzalige zielen zoekt -
Meer dan in het huis van de rijke,
waar vind je ze..?

77.

En die verbazend hete hel
Van boete en smarten, de droevigste,
Is in het huis van de arme werkman
De ergste die van een familievader
Zonder brood, geld of meubels
Verstoken van alle goed en voorspoed;
Naakt is hij en naakt zijn de kinderen -
Dat is de echte hel en martelaarschap!

78.

Allen die op aarde moeten ondergaan,
Tijdens het leven, verdriet en tranen,
Zeggen: God zal in de hemel evenveel
Eeuwige weldaden uitkeren:
Maar dat leven van eeuwig plezier
Vinden ze in de groeve van het
kerkhof..!

Hij sterft en eindigt zijn zware leven,
En geniet het paradijs onder zijn
steen.

79.

De rijke man die op aarde zijn
Gelukkig en tevreden leven leidt,
Is sterven zeker een straf en een
kweiling
Want hij laat elk goed in deze wereld;
Niet langer amuseert en verstroot hij
zich

Met dansen, amusementspelen;
In zijn droevige graf gelegd,
Ziedaar de hel van de welgestelde!
80.

Als de notabelen en dokters geloofden,
In helse straffen en pijnigingen
En door de vulkanische elementen
Na hun dood te worden doorgestoofd,
Tijdens hun leven met hun bezittingen
Zouden ze niet gierig zijn, maar
toegewijd
Zouden ze die aan aalmoezen uitgeven
Om niet naar de hel te gaan om te

81.

E anzis sos matessi clericales

Da su prus altu a sos pius pitticos
Non ponian a custu mundu afficcos
Pro paura `e sas penas infernales;
Como aman sos benes temporales
E s'inforzan pro enner grande riccoss

Signu certu palpabile, evidente
Ch'est impostura cussu fogu ardente!

82.

Invece coro duros e redossos
Sun send'in vida, e' àn s'anima rude

E' non pensan a s'ultima salute
Che bonos religiosos ortodossos;
Aman dei sfruttare pulpa e ossos

A su poveru, sende in gioventude;
E a bezzu, lu mandan, pro cundanna!

A mendicare dae giann'in gianna!

83.

Ecco sos fruttos de sa santidade

De sos ch'in Deus e in s'anima crene;

Preigan in su mundu a fagher bene

E issos trattan cum barbaridade!
Sende in vida, amore e caridade
No nd'ana mai usada nè nde dene,

E bidimos da su prozeder feu
Ch'in s'anima no crene nè in Deu!

84.

Chelu, inferu est tottu in custu mundu,
Bene de se lu cumprendet dogn'unu,
E poi mortu no l'hischit nessunu,
Sos ch'ana fattu istudiu profundu,

Si b'at istadu infelice o giocundu
Ca omnes terrenos totu sunu
Sos chi chelu, e inferru ànt preigadu:

branden!

81.

Maar daarentegen dezelfde
geestelijken
Van de hoogste tot de kleinsten
Zijn niet zo attent in deze wereld
Uit angst voor helse straffen;
Nu houden ze van tijdelijke goederen
En spannen zich in om flink rijk te
worden

Een zeker tastbaar teken, duidelijk
Dat het oplichterij is, dat brandende
vuur!

82.

Integendeel hard van hart en arrogant
Zijn ze bij leven en ze hebben een
ruwe ziel

En ze denken niet aan hun laatste heil
Als goede, orthodoxe gelovigen;
Ze houden ervan vlees en beenderen
uit te buiten

Van de arme, zolang die jong is;
En is hij oud dan sturen ze hem, bij
vonnis,

Te bedelen van deur tot deur!

83.

Kijk, dit zijn de vruchten van de
heiligheid

Van hen die in God en in de ziel
geloven;

Ze prediken goede werken in de
wereld

En gaan zelf barbaars te werk!
Bij leven liefde en barmhartigheid
Hebben ze nooit gebruikt en zullen dat
nooit doen,

En we zien uit hun laag optreden
Dat ze in de ziel niet geloven, noch in
God!

84.

Hemel, hel, 't is alles in deze wereld,
't Waar goed als ieder het begreep,
En eenmaal dood weet niemand,
Zij die er diepe studie van hebben
gemaakt,

Of je er ongelukkig of vrolijk bent
Want 't zijn allemaal aardse mensen
Zij die over hemel en hel hebben

E nessuno a lu ider est andadu!

DERDE DEEL

1.

Totu sos ch'azis bona intelligenzia

Si de Cristos sa vida esaminades
E a s'artistu la paragonades
In cos'alcuna non b'at differenzia:
Supra d'ogni mundana sofferenzia
Tale Cristos s'artistu l'incontrades,

E si cantu nar'eo non creides,
Leggides s'evangeliu e l'idides!

2.

Figurad'at sa setta ingannatrice
Su messia de sa celeste corte,
In sa vida, in sa naschida, in sa morte

Limusinante, poveru, infelice,
A tale chi sa classe produttrice;
Mai speret de cambiare sorte
E vivat sottopost'a dogni male

Paziente e che Cristu tale e quale.

3.

S'in d'una dom'affumigad'e gialla
Naschet su poverittu, no est bassesa

E ne mancu birgonza nè vilesa,
Ca Cristos est naschido in d'una istalla,
Cun tale frase, sa preideralla

Cunfortat s'affligada poveresa,
Nende su nascher no est disonore

In gruttas o barracas de pastore.

4.

Si no hat matterasu nè lenzolu
Cando naschet s'infante isfortunadu,

Passenzia! Ch'a Cristus han' corcadu
In d'una papadorza pro brazzolu.
Si vivet in miseria no est solu

Senza domo, famidu e ispozadu,
Ca Cristo puro fit senza palazzos
E istesit fasciadu de istrazzos.

gepreekt:

En niemand is er wezen kijken!

TERZA PARTE

1.

Alwie van jullie een goed verstand
heeft

Als je Christus' leven bekijkt
En het vergelijkt met de werkman
Is er in geen enkel opzicht verschil:
Boven elk aards lijden
Kom je een Christus de werkman
tegen,

En als je wat ik zeg niet gelooft,
Lees het evangelie en je zult zien!

2.

Voorgesteld heeft de zwendelsekte
De messias van het hemels hof,
In leven, bij zijn geboorte, bij zijn
dood

Als een bedelaar, arm, ongelukkig,
Van wie de producerende klasse
Hoopt nooit het lot te veranderen
En die leeft onderworpen aan elk
kwaad

Geduldig en als Christus geheel en al.

3.

Als in een huis geel van de rook
Een armoelijdertje geboren wordt, is
dat niets laags

En evenmin een schande of iets mins,
Want Christus is geboren in een stal,
Met die frase is het dat 't
priestergebroed

De gekwelde armoe troost,
Bewerend dat het niet oneervol is ter
wereld

Te komen in grotten of herdershutten.

4.

Als er geen matras of lakens zijn
Als het onfortuinlijke kind geboren
wordt,

Geduld! Christus hebben ze gelegd
In een voerbak bij wijze van wieg.
Als hij in ellende leeft is hij niet de
enige

Zonder huis, familie en echtgenoot,
Want ook Christus was zonder paleizen
En was gewikkeld in lompen.

5.
A Cristo visitadu send infante,
L'han sos res d'Oriente in modu grattu
Su donu preziosu issos l'han fattu
D'oro, incensu, mirra profumante;
A vint'annos su poveru bracciante
Lu visita sos res e' in tal'attu
Rezzit in donu sos milites pannos
Zainu e' fusile pro tre annos.

6.
Candu un'artista dà sà idda sua
Fuit ateras terras pro campare,
O persighidu li tocca istare
Che bandid'in su boscu cua cua:
Cristo pur'in Egittu, a tutta fua
Da Betlemme, andesit a si salvare,
Su poveru non d'hapat dolu e pena
S'andat pro si salvare in terr'anzena.

7.
Sende pitticu a pe' no iscappadu
Cristos portadu fit peri sa via,
In brazzu de Giuseppe e de Maria
O puru a caddu a s'ainu imbastadu,
Unu bambinu poveru, trattadu
No benit zertu, cun prus cortesia,
Ca medas mammas andant pro su
soddu
A fasch'elina e a pizzinu accoddu.

8.
Su poverittu appena essit da' niu
Est, in s'umana vida trupegliosa,
Portadu da'sa mamma bisonzosa

5.
Christus bezochten toen hij een peuter
was,
De koningen uit het Oosten op
wellevende wijze
Hebben het kostbare cadeau gegeven
Van goud, wierook en welriekende
mirre;
Als hij twintig is krijgt de arme
boerenknecht
Bezoek van de koningen en bij die
gelegenheid
Ontvangt hij als geschenk de
soldatenplunje
De rugzak en een geweer voor drie
jaar.

6.
Wanneer een werkman uit zijn dorp
Naar andere oorden vlucht om te
overleven,
Of, vervolgd, is zijn lot zich
Als bandiet in het bos gedeisd te
houden:
Ook Christus vertrok naar Egypte in
allerijl
Uit Betlehem om zijn leven te redden:
De arme mag geen pijn en verdriet
hebben
Als hij uit lijfsbehoud vertrekt naar
andermans land.

7.
Te klein om te voet te ontsnappen
Werd Christus onderweg gedragen,
Op de arm van Jozef en Maria
Of ook op de rug van de pakezel,
Een armeluiskind wordt
Echt niet met meer voorkomendheid
behandeld,
Want een hoop moeders gaan voor
een stuiver
Hout sprokkelen met de kleine op de
nek.

8.
Het armoelijdertje nauwelijks uit het
nest
Wordt het jachtige mensenleven,
Door zijn behoeftige moeder
ingedragen

A samunare pannos a su riu
E a cogliere s'ispiga in s'istiu
Pattinde famen, sidu e' dogni cosa:
Ca a Cristos puru, sende criatura,
Sufrid'at frittù, famen'e calura.
9.

Cand'una poverita famigliola
No àt fizu dottore e' ne profetta,
Deved'istare cuntent'e lietta,
Ca mancu Cristos no àt fatt'iscola.

Penset chi senz'istudiu no est sola,

Ca Cristos puru fit analfabetta.
Essend'analfabetta su Messia
No tenzat de nessunu gelosia.
10.

Si solu pro su pane intrat'in lotta

Su poveru a s'edade pius pitzinna,
Penset chi Cristos su mastro `e linna

Imparadu àt pro haer sa pagnotta

E preferid'hat che persona dotta,
Su tribagliare pius de sa pinna
Su poveru, che Cristu, volentieri
Imparat pur un'arte o mestiri.

11.

Si tue poveritt'in mal'istadu
Vives, senza richessas e nè dottes,
Invan' est chi ti lagnes e borbottes,

Ca a mendicare Cristos est andadu
E' hada in su desertu digiunadu,
Baranta dies e barante nottes;
E tue si digiunas barant'annos

Vive cuntentu in mesu sos affannos!

12.

A Cristos turmentadu àt su dimoni
In su desertu, sende penitente;
S'artistu turmentad'ugualmente
Benit da'sos ch'àn riccu patrimoni
E trasportadu, pro miseru coniu,

Bij het kleren wassen in de beek
En aren te lezen in de zomer
Honger lijdend, dorst en van alles:
Want ook Christus, pasgeboren,
Leed kou en honger en hitte.
9.

Wanneer een arme familie
Geen dokter of profeet voortbrengt,
Moet hij vrolijk en blij blijven,
Want ook Christus heeft niet
schoolgegaan.

Laat `m bedenken dat-ie niet alleen is
zonder studie,

Want ook Christus was analfabeet.
Als de Messias analfabeet was
Mag hij op niemand jaloers zijn.
10.

Als alleen voor brood het strijdperk
betreedt

De armoelijder zo jong als hij kan,
Laat hij bedenken dat Christus het
timmermanschap

Geleerd heeft om zijn brood te
verdienen

En liever als geleerde persoon,
Meer gewerkt had met zijn pen.
De armoelijder, net als Christus,
Had liever en ambacht of een vak
geleerd.

11.

Als jij, arme donder, in een barre staat
Leeft zonder kapitaal of giften,
Is het vergeefs te klagen en te
mopperen,

Want Christus is uit bedelen gegaan
En heeft in de woestijn gevestigd,
Veertig dagen en veertig nachten;
En jij, ook als je veertig jaar moet
vasten,

Blijf opgewekt temidden van je
zorgen!

12.

Christus werd gekweld door de duivel
In de woestijn, terwijl hij boete deed;
De werkman wordt evenzo gekweld
Door de bezitters van groot kapitaal
En getransporteerd, voor een
miezerige duit,

A gust'isoro, a levant'a ponente,
Che a Cristos da' mont in campanile

Portadu l'hat su dimoniù vile.

13.

Si benit un'artistu disprezzadu
In calchi lamentosa conferenza,
Solu pro narrer cu giusta coscienza

Ch'est dae su governu isfrutadu,

Fit Cristos puru, cand'at preigadu,

Persighidu cun tanta violenza
Da'sos giudeos governos malignos!

Pro impedire sos suos disgnos!

14.

Cand'un artistu pro iniquizia
Imputadu benzerat innozente
Culpa de un'amigu, unu parente,

Ch'esserat rutt'in manos de giustizia;

A Cristos puru Giudas cun malizia

L'hat traittu basendel'umilmente;
Un'artista perdonet su delittu,

S'est innozente che Cristos traittu.

15.

Cando pro giustu e cumpridu reattu
Benzerat un'artistu detenutu,
E trasportadu, pr'ordin'assolutu,
Da unu logu a s'ateru in tal'attu,

Penzet chi da' Eroles a Pilatu

Cristos puru ligad'istesit giutu.

Si benit arrestadu cun violenza
Un'artistu: coraggiu e passienza.

16.

Cando Cristos est devidu alziare
Càrrigu de sa rugh'a su Calvariù
Simone Cireneu, voluntariu,

Naar hun willekeur van oost naar west,
Want Christus werd van berg naar
torentop

Gestuurd door die valse duivel.

13.

Als de werkmán wordt veroordeeld
In een klaaglijke conferentie,
Alleen omdat hij naar goed geweten
meent

Dat hij door de regering wordt
uitgebuit:

Ook Christus werd als hij gepredikt
had,

Vervolgd met een hoop geweld
Door die kwaadaardige joodse
regeringen

Omdat hij ze dwarszat in hun plannen!

14.

Als een werkmán uit kwade wil
Onschuldig wordt beschuldigd
Door toedoen van een vriend, een
verwant,

Die in de handen van de rechters is
gevallen;

Ook Christus is door Judas met kwade
opzet

Verraden met een nederige kus;
Een werkmán moet de wandaad
vergeven,

Als hij even onschuldig als Christus
wordt verraden.

15.

Als voor een echt en bedreven misdrijf
Een werkmán wordt gedetineerd,
En vervoerd op absoluut bevel,
Van de ene plaats naar de andere
deswegen,

Laat hij denken dat van Herodes tot
Pilates

Ook Christus in de boeien werd
voorgeleid.

Als met geweld word gearresteerd
Een werkmán: houd moed en heb
geduld.

16.

Toen Christus moest klimmen
Beladen met het kruis naar Golgotha
Wou Simon Cireneus als vrijwilliger,

Li cheriat sa rughe sollevare,
Ma impedidu l'hat de agiurare,
Su partidu ch'a issu fit contrariu.
Nende: Simone, a tie no est permissu

Lassa sa rughe chi la ported'issu!
17.
Gasimatessi est cand'unu riccone

Pensat de sollevare calchi poveru,
Dendili una domo pro ricoveru,

Ch'at de sa povertade cumpassione,
Sos ateros de mal'intenzione
L'impedin, e li naran cun rimproveru:

Si tu agiuas sa zente mischina
Pones in domo tua sa ruina!
18.
Cristos in rughe l'hat sa zente mala

Mortu in sa bell'edade giovanile;
Su poveritu, sa classe signorile
At pro rughe pesante sempr'a pala
Pro la sustenner in pomp'e in gala,

Morit sutta de cussa rughe vile
Nudu, senza camisa nè calzones,
Coment'e Cristo in mes'e ladrones.
19.
Amittinde unu Cristo redentore,

De comente su clero àt preigadu,
Amittinde, chi s'omine tentadu,
De su serpente' ruttu est in errore,
Amittende unu Deus criadore,
Chi cant'esistit in terra àt formadu,

E ch'at potenzia, in pagos segundos
De fagher e disfagher milli mundos -

20.
Si Deus àt su podere sovrano,
E subra dogni cosa est imperante,
Podiat su demoniu dominante
Benner de tottu su genere umanu

Comente narat su cleru romanu,

Voor hem het kruis opheffen,
Maar werd belet te helpen,
Door de partij die tegen hem was.
Met de woorden: Simon, jou is 't niet
toegestaan

Laat dat kruis los, hij draagt het wel!
17.
Hetzelfde gebeurt als 't bij een rijke
man

Opkomt een arme te ondersteunen,
Door hem een huis als onderdak te
geven,
Omdat hij met de armoe meelij heeft,
De anderen met kwade opzet
Beletten 't hem en zeggen hem met
verwijt:

Als je dat doet zal het kleine volk
Jouw huis tot verval brengen!
18.

Slecht volk heeft Christus aan het
kruis

Gedood in de bloei van zijn jeugd;
De armoelijder heeft de herenklasse
Als een zwaar kruis altijd op de rug
Om die in luister en gala hoog te
houden,

Hij sterft onder dat valse kruis
Naakt, zonder hemd en zonder broek,
Net als Christus tussen de boeven.
19.

Nemen we een Christus de verlosser
aan,

Zoals de clerus die heeft gepredikt,
Nemen we aan dat de mens verleid
Door de slang in zonde is gevallen
Nemen we een God de schepper aan,
Die alles wat op aarde bestaat heeft
gevormd,

En de macht heeft in enkele seconden
Duizenden werelden te maken en te
slopen -
20.

Als God de soevereine macht heeft,
En over elke aangelegenheid heerst,
Kan de duivel dan heerser
Worden van het hele menselijke
geslacht,
Zoals de Roomse clerus zegt,

Pro ponner in paura s'ignorante,
Chi s'omine pro culpa `e su peccadu
Fit dae su demoniu ligadu.

21.

Si dogni cosa hat fattu Messer Domine

In su nostru terrestre patrimoniu,
Creo chi fattu puru hat su demoniu.

E chi fatt'hat sa femmina ei s'omine

No est giustu autore eo chi nomine

De su peccadu, a tiziu a simproniu,
Sende Deus matessi s'autore
De serpente peccadu e' peccadore.

22.

Nade, si mai unu Deus perfettu
Podiat imputare de reattu
S'omine a somiglianza sua fattu

A tortu l'hat fattu a derettu,

S'issu l'hat fattu a peccare suggestu,

E chi s'omine est ruttu in disbarattu,

Non podiat no, s'omine mancare,
Coment'issu l'hat fattu d'operare.

23.

E si cust'ente supremu celeste
Est in su chelu, in terra, in dogni logu,

Est puru in s'abba, in s'aria, in su fogu,

E tando su demoniu inue este?
Mund'impostore giustu est chi proteste

`E narrer senza brulla e senza giogu -

S'in dogni logu est Deus in persone
Non tenet logu sa tentazione.

24.

Senza custo podimus bene credere
Chi Deus fit de tottu a conoschenzia;
Cun sa sua divina onniscienza;
Ischiat cantu li diat suzzedere

Om de onwetende angst aan te jagen,
Dat de mens vanwege zijn zonde
Door de duivel gekneveld is.

21.

Als elk ding vervaardigd is door de
Here Here

In ons aards erfdeel,
Geloof ik dat hij ook de duivel heeft
gemaakt.

En voor wie vrouw en man gemaakt
heeft

Is het niet juist dat hij tot auteur
benoemt

Van de zonde Piet of Klaas,
Want God zelf is de auteur
Van de slang die zonde en zondaar is.

22.

Zeg me of een volmaakte God echt
Van een misdrijf zou beschuldigen
De man die naar zijn evenbeeld is
gemaakt

Ten onrechte heeft hij hem recht
geschapen,

Als hij hem geneigd tot zondigen
maakte,

En dat de mens in het ongerede is
vervallen,

Hij kon toch niet, de mens, anders
Dan zoals Hij hem gemaakt heeft
functioneren?

23.

En als dat hoogste hemelse wezen
In de hemel, op aarde, op elke plaats
is,

Is-ie ook in het water, in de lucht, in
het vuur,

En waar is dan de duivel?

Wereld van oplichters, gelijk heeft hij
die protesteert:

Zeg op , zonder grapjes en zonder
spelletjes -

Als op elke plaats God in persoon is
Dan is er geen plaats voor verleiding.

24.

Daarzonder kunnen we best geloven
Dat God van alles op de hoogte was;
Met zijn goddelijke alwetendheid;
Wist hij wat er zou gebeuren

Prim'a s'omine vid'e li cunzedere;

E si est ruttu in disubidienza

S'omine siat de peccadu reu,
Est volontade e causa de Deu.

25.

Pro isposar'una femina sola,

Pover'Adamu, ite disfortunadu,
Dae Deus istesit cundennadu,
Issu e tottu sa discendente prola.
E Salomone chi hat dad'iscola
A settinghentas feminas, culpadu

No l'hat Deus n'è post' in disciplinas
Pur'happende tregentas concubinas.
26.

Adamu, send'un'omine massagiu,
Analfabeta e pagu istruidu,

Meritat dae totu cumpatidu
Si nd'at segad'una rosa de maggiu;
Ma Salomone, un'omine sagiu,
Astutu, sapiente in tot'ischidu,
Meritat prus d'Adamu cundennadu
Milli bortas, ca milli nd'at segadu.

27.

Pro una sola, cun tottu s'erenzia,

Adamu est cundennadu a sa tortura,
Pro milli Salomone, ite locura,

Peccadu, n'è cundanna, n'è sentenza
Non b'at istadu' ite bella cussenzia!
Como conosco ch'est tot'impostura,
E chi l'hana sos furbos inventadu

Pro usu e cummerzio—su peccadu.
28.

Si fit berus ch'est Deus onnipotente,
Present'in dogni logu bell'o bruttu
Fin cando s'omin'in peccad'est ruttu
Puru inie a cuss'ora presente;

De ponner'in malizia s'innozente
Ha permittidu a su serpent'astutu.

Alvorens de mens het leven te
verlenen;

En als hij in ongehoorzaamheid
vervallen is

Als de mens schuldig is aan zonde,
Is dat de wil en de schuld van God.

25.

Voor het trouwen van een enkele
vrouw,

Werd arme Adam, wat een pech,
Door God veroordeeld,
Hij en al zijn nakomelingsgeslacht.

En Salomon die een klasje had
Van zeventhonderd vrouwen, werd niet
beschuldigd

Door God, noch tucht bijgebracht
Ook al had hij driehonderd concubines.
26.

Adam, die een boerse man was,
Een analfabeet en met weinig
opleiding,

Verdient aller medeleven

Als hij een meiroos heeft geplukt;
Maar Salomon, een wijze man,
Uitgekookt, geleerd, met alles bekend,
Verdient meer dan Adam het vonnis
Duizend keer meer, want duizend
heeft hij er geplukt.

27.

Voor eentje maar is met zijn hele
nalatenschap,

Adam veroordeeld tot martelaarschap,
Voor duizend kreeg Salomo, gek
genoeg,

Zonde, noch veroordeling, noch vonnis
Toebedeeld, hoe gewetensvol!

Nu weet ik dat het allemaal zwendel is,
En dat de leperds 't hebben
uitgevonden –

Voor nut en handel – de zonde.

28.

Ware 't waar dat God almachtig is,
Aanwezig op elke plek, mooi of smerig
Totdat de mens in zonde was vervallen
Was hij toch daar op dat uur
aanwezig;

De onschuldige in het kwaad te storten
Heeft hij toegestaan aan de sluwe

Duncas' hapende mancadu e fallidu

S'omin, est Deus chi l'at permittidu.

29.

Si Deus tott'at bidu e' àt permissu

A s'omine terrenu de peccare,
It'importad, su mundu pro salvare,

Fagher morrer a Cristos crussifissu?

Si Deus onnipotente solu est Issu,
Senza Cristos podiat rimediare

Dogni fattu mundanu, dogni errore,
Sende supremu padron'e segnore.

30.

Cristos in terra ch'esistidu siat
Coment'omine totu lu creimos,
Ma da su sou operadu bidimos
Chi podere divinu non teniat;
Amitto chi miracolos faghiat'

Coment' ateros oe nd'intendimos'

Chi senz'alcunu podere divinu
Faghene trasformare s'abb'in binu.

31.

S'aberu Cristos divina natura

Haeret tentu e podere infinitu,
Cand'àt passadu Eroses malaitu

A fil'e' ispada dogni criatura,

Dae Betlemme fuidu cun premura
Pro si salvare non fit in s'Egittu;

Ma prim'Eroses d'essere arrivadu
A Betlemme, l'hait fulminadu.

32.

Chi tengat Cristos divinu podere
No l'ammito, ch'est una falsidade,
Ca teninde divina podestade
E de chelu e terra sende mere,

slang.

Derhalve, is te kort geschoten en
heeft-ie gefaald

De mens, dan was het God die het
heeft toegestaan.

29.

Als God alles heeft gezien en heeft
toegestaan

Aan de aardse mens te zondigen,
Wat is dan 't belang om, teneinde de
wereld te redden,

Christus de kruisigingsdood te laten
sterven?

Als de almachtige God alleen Hij is,
Kan Hij zonder Christus een oplossing
vinden

Voor elk werelds feit, elke dwaling,
Als hoogste baas en heer.

30.

Dat Christus op aarde heeft bestaan,
Als mens, geloven we helemaal,
Maar aan zijn handelingen zien we
Dat hij geen goddelijke macht bezat;
Ik geeft toe dat hij wonderen
verrichtte

Op de manier van anderen van wie we
weten

Dat ze zonder enige goddelijke macht
Water in wijn hebben veranderd.

31.

Als waarlijk Christus een goddelijke
natuur

Had bezeten en oneindige macht,
Toen vermaledijde Herodes heeft
doorboord

Met het scherp van zijn zwaard elke
zuigeling,

Was Hij uit Betlehem in allerijl
Om zich te redden niet naar Egypte
gevlucht,

Maar voor Herodes was gearriveerd
In Betlehem, had Hij hem
weggebliksemd.

32.

Dat Christus goddelijke macht bezat
Geef ik niet toe, dat is een leugen,
Want had hij goddelijke bestuursmacht
En was hij van hemel en aarde

Fit istad'iss'in gradu e in dovere

De dar'a tottu paghe e libertade,
Mentre chi libertade nè cuncordia
Non ch'hat in custu mundu de
discordia.

33.

Est tottu vanu chi trintatres annos

Cristos in terra che siat istadu,
Ca coment'iss'àt hapid'at lassadu

Su mundu in discordias e affannos,

Distruidu no àt sos res tirannos

Anzis àn creschir'e multiplicadu,

E de continu a gherrar'ànt sighidu

Prim'e posca chi Cristos est naschidu.
34.

Si sa paghe tra tottus sos viventes
Su Messia in su mundu eret portadu,

Comente narat su clero, e' hat nadu
Is sos tempus passados e presentes,
Dimis tenner pro provas evidentes

Chi prus nessuno non iat gherradu,
Ma deviat regnare sempr'eterna
Sa paghe, sa cuncordia fraterna.
35.

Si pro capricciu, dogni latitudine

De su globo terrest'oe girades,
Paghe nè libertade non incontrades,
Ma solu gherras e' ischiavitudine,
Cun odiu, avarizia, ingratitude,

Comente, tando, su Messia nades
Ch'ast postu pagh'in su globo terrestre,

Ch'in gherr'e in discordia ancor'este?

36.

De pustis chi Mosè nd'hat liberadu

meester,

Dan was hij in staat en was 't zijn
plicht

Iedereen vrede en vrijheid te geven,
Terwijl er vrijheid noch eendracht
Is in deze wereld van onenigheid.

33.

't Was alles vergeefs dat drieëndertig
jaar

Christus op aarde is gebleven,
Want zoals Hij 'm kreeg heeft hij 'm
gelaten

De wereld, met conflicten en
problemen,

Vernietigd heeft hij de tirannieke
koningen niet

Integendeel, ze zijn gegroeid en
hebben zich vermeerderd,

En ze hebben continu hun oorlogen
voortgezet

Voor en na dat Christus is geboren.
34.

Als vrede onder alle levenden
Was wat de Messias in de wereld had
gebracht,

Zoals de clerus zegt, en heeft gezegd,
In vroegere en tegenwoordige tijden,
Dan hadden we daarvoor nu als
duidelijk bewijs

Dat niemand nog oorlog voerde,
En heerste altijd en eeuwig

Vrede, broederlijke eensgezindheid.
35.

Als door een gril van 't lot op elke
breedtegraad

Van de aardbol, waar je je ook keert,
Je vrede noch vrijheid tegenkomt,

Maar enkel oorlogen en slavernij,
Plus haat, schraapzucht en
ondankbaarheid,

Waarom zeg je dan van de Messias
Dat hij vrede op de aardbol heeft
gebracht,

Als die nog steeds in oorlog en
tweedracht is?

36.

Nadat Mozes ze eruit had bevrijd,

Sos ischiavos ebreos da s'Egittu,
E' de Sinai a su desertu sittu,
Su populu novellu est arrivadu,
Aspramente Mosè l'hat obligadu

A crer'in d'unu Deus infinitu

Cun sos comandamentos de osservare
De non bocchire nisciunu, nun furare.

37.

Subr'a cantu Mosè nd'hat fatt'apellu

Riverent'ogni Ebreu àt iscultadu,
Ma cando s'est Mosè allontanadu,
De sa legge a descrier su modellu,

Su populu de oro unu vitellu
Hant fatt'e l'han pro Deus veneradu.
C'abituados gai, no novizios,

Fin d'adorare sos deos egizios.

38.

Cando Mosè haiat congluidu
De iscrier sa legge, o meravizza!

Falende dà su monte alza sa chiza
Ei su populu adoren'hat bidu
Unu vitellu d'oro costruidu;
Dende lodes a custu prus de miza;
Mosè, a s'attu indecente e infidele

Rimproverat narende a Israele:

39.

<< Proite o Israele, has trasgredidu
Sa legge d'unu Deu onnipotente?
Pensa cand'in s'Egittu fis dolente
De Faraon'iscavu e oprimidu
Chi t'àt issu salvad e custodidu;
E tue ateros Deos riverente
Ses in compensu ca t'àt liberadu,
Però oe pianghes su peccadu.>>

40.

E' in s'attu Mosè àt ordinadu
A sos ebreos de si separare
Partigianos de issu e' impugnare

De joodse slaven van Egypte,
En aan de verlaten kust van Sinai,
Het nieuwe volk was aangekomen,
Heeft Mozes het op barse wijs
verplicht

Te geloven in een enkele oneindige
God

Met de geboden om na te leven
Om niemand te doden en niet te
stelen.

37.

Naar het beroep dat Mozes op hen
deed

Luisterde elke jood eerbiedig,
Maar toen Mozes zich verwijderde,
Om voor de wet een model te
schrijven,

Maakte het volk van goud een kalf
En heeft het als een God aanbeden.

Zo waren ze 't gewend, ze waren geen
novices,

In het aanbidden van de Egyptische
goden.

38.

Toen Mozes klaar was

Met het schrijven van de wet, o
wonder!

Afdalend van de berg heft hij zijn blik
En ziet het volk in aanbidding

Van een kalf van goud gemaakt;
Het looft het meer dan duizendmaal.

Mozes bij deze daad van onfatsoen en
ongeloof

Vermaant Israël, zeggende:

39.

Waarom, o Israël, heb je overschreden
De wet van een almachtig God?

Bedenk hoe, toen je in Egypte leed
Slaaf van Farao en onderdrukt,

Hij je heeft gered en behoed;

En jij bent andere Goden aan 't eren
Als dank voor dat hij je heeft bevrijd,

Maar nu zal je je zonde bewenen."

40.

En hiertoe heeft Mozes verordonneerd

Aan de joden om zich af te scheiden

Wie zijn partij koos. En ter hand te
nemen,

Sas armas prontamente lis hat nadu
Contr'a cuddos chi hana idolatradu;
Devet su frade su frad'isvenare;

Ubidit dogni bonu israelitu
E nd'àt mortu tremizza in su conflittu.

41.
S'istrage sambenosa, su misfattu
Chi Mosè àt devidu consumare,
A tie lasso, lettore, a pensare

Si b'aiat motivu de reatu;
Si a s'ebreu in s'Egittu l'han fattu
Su vitellu de s'oro venerare
Pro veru Deu, da' sende bambinu,
Ite culpa teniat su mischinu..?

42.
Sa zente da' pittica incamminada
In qualunque siat religione,
No cambiat a manna opinione

Pro chi li dian'un'archibusada.

Gasi sa zent'ebrea amaestrada
Da pittica, cun devozione ,
Fidel'adorada àt su Deus sou
E no lassat su'ezzu pro su nou.

43.
Como sa culpa de tal'inclemenzia

A chie de la dare, mund'elegges -
Forzis a sos ebreos, chi eregges
Tue lo giamas? Tene passenzia.
Culp'est de Deu ch'àt dad'esistenzia

Prim'e sas suas ad'ateras legges

Mentres s'Issu, sa legge prim'e tottu
L'haeret dadu, custa ian connotu.

44.
Pro sa vide de unu babbu eternu
De s'ispada servidu s'est Mosè,

Tantu pro haer che prefet'e' re

Paraat, de wapens, zei hij ze,
Tegen hen die hebben verafgood,
Broeders moet broeder de nek
doorsnijden;
Elke goede Israëliet gehoorzaamde
En heeft er drieduizend gedood in het
conflict.

41.
De bloedige slachting, de wandaad
Die Mozes heeft moeten begaan,
Ik laat het aan jou, lezer, over te
bedenken

Of er een grond was voor 't delict;
Als ze in Egypte de jood
Het gouden kalf lieten aanbidden
Als echte God, van kinds af aan,
Was dat die arme ziel z'n schuld..?

42.
Volk dat als kind is ingevoerd
In wat voor geloof dan ook,
Verandert als het groot is niet van
mening
Ook al schieten ze er haakbussen op
af.

Zo was het joodse volk, gedrild
Van jongs af aan, in vroomheid,
't Heeft trouw zijn God geadoreerd
En niet 't oude tegen 't nieuwe
ingeruild.

43.
Nu, wie de schuld van zulke
genadeloosheid
Te geven, wereld doe je keuze -
Misschien de joden, die je ketters
Noemt? Nee, niet zo haastig!
t Is de schuld van God die 't leven
heeft geschonken
Aan andere wetten - eerder dan die
van Hem,
Maar als Hij de wet eerst van al
Aan hen gegeven had, hadden ze hem
gekend.

44.
in het teken van een eeuwige vader
Heeft Mozes zich van het zwaard
bediend,
Ter verkrijging, als prefect van de
koning,

De su popul'ebreu su governu;
Ateretantu su cleru modernu,

Pro sa vide de Cristos, mundu crè

Cun rogos e torturas de persones

Fat àt morrer a cont'e millones !
45.
Bido chi de occhire est proibidu
A su populu bassu e ignorante,
Ed a su demagogo, a su regnante
Est solu riservadu e permittidu.
Ecco sa legge `e Deus trasgredidu

Ch'àt Mosè cun su cleru segudante;
Però tottu est pro issos dispensadu
Ca no existi nè legge nè peccadu.

46.
Sa religione, prima in Palestina,
Poi in Spagna, in Italia, in Franza,
Istesit, cu s'ispada e cun sa lanza -
Fatta creere, non pr'opera divina,
Dae sa zente furba e malandrina
Chi bramat d'aer una maggioranza,
De populos e' terras tott'impare

Pro poder su mundu dominare.
47.
Pro conchistare sa terra promissa
Chent'oras Giosuè dad'àt s'assartu,

Tantu sambene umanu b'àt ispartu
A doppiu de cantu balet issa.
Carlo Magnu fatt'ah istragge e rissa

Pro riscattare `e Cristos s'istendartu.

Pro cunverter sos populos paganos

S'àt intintu de sambene sas manos.

48.
Mira puru gherrende unu Sansone

Contra sos miscredentes Filisteos,
Pro sa fide `e su Deus, de sos deos

De heerschappij over het joodse volk;
Insgelijks heeft ook de moderne
clerus,
in het teken van Christus – geloof 't
wereld -
Met brandstapels en martelingen van
personen
In de miljoenen ter dood gebracht!
45.
Ik zie dat doden is verboden
Aan het lage en onwetende volk,
En aan de demagoog, aan de heerser
Alleen is voorbehouden en geoorloofd.
Kijk, daar heeft-ie Gods wet
overschreden,
Mozes, met de clerus in zijn gevolg;
Maar zij zijn van alles gedispenseerd
Want voor hen bestaan wet noch
zonde.
46.
De godsdienst werd eerst in Palestina,
Daarna in Spanje, Italië, in Frankrijk,
Verspreid met zwaard en lans -
Doen geloven, niks goddelijke werken,
Door sluw en kwaadaardig volk
Dat hoopt een meerderheid
Van volkeren en landen bij elkaar te
krijgen
Om de wereld te kunnen overheersen.
47.
Om het beloofde land te veroveren
Voerde Jozua een honderd-urige
aanval uit,
Menselijk bloed werd er vergoten
Tweemaal als het land waard was.
Karel de Grote heeft slachting en
deining teweeg gebracht
Om de standaard van Christus vrij te
kopen.
Voor de bekering van heidense
volkeren
Heeft hij zijn handen met bloed
gekleurd.
48.
Kijk ook hoe een Samson ten strijd
trekt
Tegen de ongelovige Filistijnen,
Voor 't geloof in God heeft hij van de

Mille gherreis postu hat a muntone;
Orlandu, furiosu che leone,
Sos saracenos àt postu in anneos:

Unu gallicu, s'ateru giudeu;
Unu gherra pro Cristo unu pro Deu.

49.
Shangar, Barracu andesini a gherrare,
Davide cun Saule, e Gedeone,
Tottu pro interessu `e religione
E' populos e terras conchistare,
Fioravante e Rezzieri impare,
Tancredi cun Rinaldu in unione,
Pro propriu interessu fatt'àn gherras,
Pro sa fide de Cristo e' pro terras.

50.
Pro mesu e sos eroes paladinos

Sos pabas conchistadu han sos
poderes,
Guvernadu su mundu hana che meres
Chimbeghent'annos e più continos

Isparghinde su sambene a trainos,
Bocchende babbos, fizes e muzzeres,
Cuddos ch'a modu insoro non
crediana,
A lu narrer in sardu, los bocchiana.

51.
Si sa Gerusalemme de Torquatu,
E de sos paladinos sas istorias
Leggides, canta gherras e penorias,
Pro sa vide de Cristos, hana fattu;

Poi, dae Mosè, su longu trattu
De sos rese, sas gherras antigorias,

Chi solu in Cananèa Giosuè
Gherrende mortu b'hat trint'unu re.

52.
Sas religiones totu soziedades

Sun, comente sos ateros partidos

goden
Duizend krijgers op een hoop gelegd;
Orlando, woest als een leeuw,
Heeft de Saracenen in de problemen
gebracht:

De een 'n Galliër, de ander een jood,
Een oorlog voor Christus en een voor
God.

49.
Samgar en Barak trokken ten strijde,
David met Saul en Gideon,
Alles voor 't belang van het geloof
Om volkeren en landen te veroveren,
Fioravante en Rezzieri tegelijk,
Tancredi en Rinaldo tezamen,
Maakten oorlog voor hun eigen belang,
Voor het geloof van Christus en de
grond.

50.
Door middel van de heldhaftige
paladijnen
Hebben de pausen macht verworven,

De wereld geregeerd als bazen
Vijfhonderd en nog wat jaren
achtereen
Bloed vergietend bij stromen,
Al vaders, zoons en vrouwen dodend,
Die niet op hun manier 't geloof
beleden,
Die werden, op zijn Sardijns gezegd,
gemold.

51.
Als je Jeruzalem van Torquatu,
En de verhalen van de paladijnen
Leest, hoeveel oorlogen en rampen,
Ze voor het idee van Christus hebben
aangericht

En vanaf Mozes de lange reeks
Van koningen, de oorlogen in de
oudheid,
Dat in Kanaän Jozua alleen
Al strijdend een en dertig koningen
heeft gedood.

52.
Alle godsdiensten zijn
vennootschappen
Net als de andere partijen

D'un idea fundad' in terra unidos

Pro conchistare tron'e podestades;
in dogn'epoca e tempus s'osservades
bind'hat calmos, bind'hat inferocidos
tott'amantes de bonos aquistos

In s'epoca presente, si osservades,
Sos populos sun totu dividos.
Diversos de ideas, totu mistos,

Chie gherrat pro Deu chi pro Cristos.

53.

Su veru Cristos est su lavorante
Ch'in dogni tempu su mund'àt redentu,

Dende pane, alloggiu e vestimentu

De sa terra a dogn'essere abitante.
Cuddu ch'est mortu in rughe
agonizzante,
Naru cun bona fide e sentimentu,

Chi sende mortu in sa rughe iscravadu

No podet haer su mundu salvadu.
54.

Sende mort'in sa rughe crussifissu
Cuddu Cristos, giamadu redentore,

No podet de su mundu salvadore
Esser, ca mancu salvadu s'est Issu;

Salvat su mundu, tribagliende fissu

S'artistu, su massaiu, su pastore,
Pro chi produet'in dogni annu agrariu

Cantu a s'umanidad est necessariu.
55.

Hazis a narrer: sì ma da s'altura

Cristos mandat sas abbas pro arare,
Sole, nie chi faghet prosperare,
Cantu produet in s'agricoltura;
No ischides, pro propria natura,

Door een op aarde gegrond idee
vereend

Om troon en machten te veroveren;
In elke eeuw en tijd als je oplet
Zijn het, de ene rustig, de andere wild,
Allemaal liefhebbers van
voordeelkoopjes

In het huidig bestek, als je goed kijkt,
Zijn alle volkeren verdeeld.

Verschillend van ideeën, alles door
elkaar,

De een vecht voor God, de ander voor
Christus.

53.

De echte Christus is de werkman
Die in alle tijden de wereld heeft
verlost,

Schenker van brood, huisvesting en
kleding

Aan elke bewoner van de aarde.

Hij die gestorven is in kwellingen aan
het kruis,

Ik zeg het te goeder trouw en met
gevoel,

Als hij aan een kruis genageld is
gestorven

Kan hij de wereld niet hebben gered.
54.

Gestorven aan het kruis gekruisigd
Kan die Christus, genaamd de
verlosser,

De redder van de wereld niet

Zijn, als hij niet eens zichzelf heeft
gered;

Wie de wereld redde, door altijd te
werken,

Was de werkman, de boer, de herder,
Omdat hij in elk landbouwjaar
produceert

Wat voor de mensheid nodig is.

55.

Jullie zullen zeggen: ja, maar vanuit
den hoge

Zendt Christus water om te ploegen,
Zon, sneeuw die laat gedijen,

Wat hij voortbrengt op het land;

Weet je niet dat vanuit zijn eigen
natuur,

Sa terra ch'at virtude d'attirare,
A sè sas nues che potente mole,

Abba, randine, nie, bentu e sole.
56.

Dae cand'in sa terra so naschidu,
In forma de un'essere vivente,
A Cristos, de sas nues dirigente,

In custos chimbant'annos no apo idu
S'omin'astutu, malignu, fingidu

Fatt'at creare chi Cristos, mund'e'
zente,
Guvernat, proet e da' vida e mottu -

Mentre chi da sa terra benit tottu.

57.

Cando sas nues si tumban'a pare
In sas areas, in tempos non bonos,

Produin lampos, orribiles sonos

Chi nois tronos solimos giamare

Su furbu a s'ignorante pro ingannare,

Narat: chi Deus lo faghet sos tronos

chi Deus lo faghet sos tronos,
Cando contra de nois s'arrenegat
Fulminat, bochit, truncat, e segat.
58.

Ma tot'est vanu: si Deus s'adira
Contro su peccadore mund'ingratu
Ca pro reparu, s'omine s'at fattu
Sa calamida chi su lampu attirat,

Cando issu de fulminare mirat.
S'omine, cun s'elettricu apparatu,

Riparat de su lampu sa violenza
E disarmat a Deus de potenzia.
59.

A Cristos l'han pro bona convenienza

Deidificadu sos furbos mitrados,

De aarde de kracht heeft naar zich toe
Te trekken, als machtig lichaam, de
wolken

Water, hagel, sneeuw, wind en zon?
56.

Vanaf dat ik op aarde ben geboren,
In de vorm van een levend wezen,
Van Christus, bestuurder van de
wolken,

Heb ik in deze vijftig jaar niets gezien.
De sluwe, kwaadwillende, arglistige
mens

Heeft laten geloven dat Christus de
mensenwereld

Bestuurt, beregent en leven en
beweging geeft -

Terwijl het allemaal van de aarde
komt.

57.

Als de wolken tegen elkaar aan botsen
In de luchten, bij slechte
weersomstandigheden,

Veroorzaken ze bliksems,
verschrikkelijke geluiden

Die we gewoonlijk donderslagen
noemen.

De smiecht zegt om de sukkel te
bedriegen

Dat het God is die de donderslagen
maakt,

God is die de donderslagen maakt,
Als hij zich kwaad maakt over ons,
Fulmineert, doodt, houwt en breekt.

58.

Maar 't is al vergeefs dat God toorn
Jegens de ondankbare zondige wereld
Want om zich te dekken heeft de mens
De magneet gemaakt die de bliksem
aantrekt;

Als Hij te bliksemen mikt,

Dekt de mens met het elektrisch
apparaat,

Zich tegen het geweld van de inslag in
En ontkracht Gods vermogen.

59.

Christus hebben ze, omdat 't ze goed
uitkwam,

Vergoddelijkt, de slimme

Pro dar esemplu a sos diseredados

Chi Cristos non teniat possidenza.
Si, da sa padronale prepotenzia
Custos sun'in su mundu calpestados,
Mustrare non si deven'insolentes
Ma umiles che Cristos, pazientes.
60.

D'haer Cristos salvadu mundu e zente

Non cretedas; ca fit a paragone,

Comente una nobile persone,
D'unu grande marchesi possidente,
Chi cret, cun sa ricchesa solamente,
De salvar'un intera nazione,
Però si non tribagliant e produent
Sa ricches'a niente no influet.
61.

Gasi matessi Cristos Nazarenu

Fit che marchesi improduttiva landa;

Su tempus ch'iss'at fattu propaganda,
Campadu s'est da su tribagl'anzenu;

Lu narrat s'evangeliu in pienu
Chi Cristos est andad'a sa dimanda:
Duncas resulta su mund'e a Cristos
Chi semper'an campadu sos artistas.

62.

Sos artigianos, biddas e cittades
Hana costruttu, istradas e pontes,
Non sunu Cristos, marchesis nè contes

Ch'an tribagliad'in tottu sos edades,
Lughes de gas e d'elettricitades,
Acquedottos, potabiles fontes
Han, pro sos artigianos, mottu e vida

Dogni bidd'e' cittade costruida.

63.

Cuncertos musicales mandolinos,
Cinemas, teatros e cantores,
Ristorantes, cunfettos e licores,
Passizades e publicos giardinis,

mijterdragers,

Om een voorbeeld te geven aan de
onterfdn

Dat Christus geen bezittingen had.
Wanneer door de bazenovermacht
Ze in de wereld worden vertrapt,
Mogen ze zich niet brutaal tonen
Maar nederig als Christus en geduldig.
60.

Dat Christus de wereld en de mensen
heeft gered

Geloof het niet; 't dient ter
vergelijking,

Zoals een adellijk persoon,
Een grote grondbezittende markies,
Gelooft dat hij alleen met zijn rijkdom,
De hele natie kan behoeden.
Maar als ze niet werken en produceren
Heeft rijkdom geen enkele macht.
61.

Op dezelfde wijs was Christus de
Nazarener

Net als de markies onvruchtbaar
braakland;

Al de tijd dat hij propaganda maakte,
Heeft hij geleefd van het werk van
anderen;

Dat zegt het evangelie ronduit
Dat Christus uit bedelen ging:
Daarom lijkt 't de wereld en Christus
Dat de werkers altijd wisten te
overleven.

62.

De werkers - dorpen en steden
Hebben straten en bruggen gebouwd,
Het zijn niet Christus, markiezen of
graven

Die hebben gewerkt in alle tijden.
Licht van gas en elektriciteit,
Waterleiding, drinkwaterbronnen
Hebben ze voor de handwerkluï, het
leven en de beweging
Aangelegd in elk dorp en elke stad.

63.

Muziekconcerten, mandolines,
Bioscopen, theaters en zangers,
Restaurants, confetti en likeuren,
Passages en openbare parken,

Sigarros, sigarettas e luminos,
Festas, fieras, caddos corridores,
Siat tantu de mente che de manos

Opera tott'est de sos artigianos.
64.

Carrozzas, automobiles, tramvias,
Bastimentos, piroscafos, navales,
Telegrafos, cun postas e giornales,

Macchinismo, veloces ferrovias,
Incisiones e fotografias,
Casteddos, monumentos eternals,
Cant'in su mundu d'art'esist'totu,

Fattu àt su veru Cristos non conottu.

65.
Su falsu Cristos, cun su benistente,
Mai non hana su mundu salvadu,
Ca semper'un' ed s'ateru campadu

Est dae palas de su lavorante,

A bezu e a giovaneddu e send'infante;

L'hat s'artistu bestidu et allattadu,

E cand'est mortu, l'àt giutt'in carrossa,

Oppur'accoddu, finas a sa fossa.
66.

S'omine furbu s'ignurante trampat
Nende: chi senza riccu e senza Cristu,

In su mundu no campat un artistu,

Mentre senza s'artistu issu non
campat:

Tottu sa valsa fide ch'issu lampat,
Cando bene l'esaminat s'abbistu,
Bidet craru chi, senza s'operaiu,

No campa s'oziosu proprietariu.
67.

Si logicu su fattu e giustu fiat,

In s'epoc'antigoria passada,

Sigaren, sigarettas en lucifers,
Feesten, markten, racepaarden,
Om het even of 't om hoofd of handen
gaat,

Het is alles werkmanswerk.
64.

Koetsen, automobielen, trams,
Vrachtboten, stoomboten, vloten,
Telegrafen met poststukken en
kranten,

Mechanisatie, snelle spoorwegen,
Steendrukken en fotografie,
Kastelen, eeuwige monumenten,
Alles wat in de wereld aan
kunstwerken bestaat,

Is door de echte, onbekende Christus
gemaakt.

65.
De valse Christus met de welgestelde,
Nooit hebben ze de wereld gered,
Want altijd vegeteerde de een zowel
als d'ander

Op de sterke schouders van de
werkman,

In ouderdom, in de jeugd en in de
kindertijd

Heeft de werkman hem gekleed en
gespeend,

En als hij doodging bracht hij hem in
de koets,

Of op zijn schouders naar het graf.
66.

De slimme mens vertrapt de onnozele
En zegt: dat zonder de rijke en zonder
Christus,

Een werkman op aarde niet kan
bestaan,

Terwijl hij 't is die 't zonder de
werkman niet redt:

Al 't valse geloof dat hij uitstraalt,
Als een kiene geest het onderzoekt,
Ziet-ie duidelijk dat zonder de
arbeider,

De leegloper-eigenaar niet overleeft.
67.

Als dat een logische en ware stand van
zaken was,

Zou in een lang verstreken tijdperk,

Morta sa class'artista fit istada,
Ca Cristos tando e' riccòs non ch'aiat,

Mentre ch'a chentu bortas istaiat
Menzus meda, senz'esser'isfruttada

Dae cando esistidu est riccu e Deus
Vivet, de tando chentu ortas peus.

68.

Suffrit su lavorant'agricoltore
De s'jerru sa rigida frittura,
E in s'istiu, a sa mietitura,
Su soffocant'arsabile calore:
Ei su nobile illustre signore
In campagnatas e' villegiatura;
A s'incunza regollet dogni fruttu
Lassende s'artigian'a brunc'assuttu.

69.

S'abe, cant fatigat e peleat
Pro faghet de su mele conquista -

A su tempus ch'at fattu sa provista

Andat su mere e bindela leat.

A tribagliare tottu s'ann'impreat
E'nde tenet sa parte pius trista
No podet de su sou issa disporrer

Che su tantu de viver pro no morrer.

70.

Puru s'artistu, in s'umana laguna

Tribagliat pro mantenner su mandrone
De su fruttu de sa produzione -
No'nde li dan'de chentu partes una.

In mesu sa ricchesa no at fortuna,

Pro chi bindela leat su riccone -

Si'nde tenet su pane a si nutrire
Li mancat su calzar'e su bestire.

71.

Ma si de s'abe s'esempiu sigheteret

De werkmansstand zijn uitgestorven,
Want Christus en de rijken waren er
toen niet,

Terwijl hij er wel honderd keren beter
Aan toe was, zonder te worden
uitgebuit -

Sinds de rijkard en God bestaan
Leeft hij dan ook honderd keren
slechter.

68.

De landarbeider lijdt
's Winters barre kou,
En 's zomers bij het maaien,
De verstikkende gloeiende hitte
En de edele illustere heer
Tussen uitstapjes en vakantie door
Vergaart bij het oogsten alle vruchten
En laat de werkmans de kale takken.

69.

De bij, als ze werkt en zwoegt
Om zich van de honing meester te
maken -

Wanneer ze eenmaal een voorraad
heeft gemaakt

Komt de baas en neemt die van haar
af.

Aan het werk besteedt ze 't hele jaar
En houdt er het zieligst deel aan over
Ze kan niet beschikken over wat van
haar is

Dan leeftocht nodig om niet te
sterven.

70.

Ook de werkmans, in het menselijk
moeras,
Werkt om de nietsnut te onderhouden
Van de opbrengst van de productie -
Geven ze hem nog geen honderdste
deel.

Temidden van de rijkdom heeft hij
geen geluk,
Want de rijkard neemt 't van hem af
-

Als hij brood heeft om zich te voeden
Heeft hij geen schoenen bij zijn kleren.

71.

Maar als t bijenvoorbeeld gevolgd
werd

Su mundu, menzus camminare diat

Su mandrone chi non tribagliaiat
Ugualment'a s'abe lu'occheret,

Creo s'isfruttamentu chi cesseret
Ca dognunu sa morte la timiat.
E si cheriat pan'a mandigare
Li beniat forzosu a tribagliare.
72.

S'abe, sa fratellanza, sa giustizia,

Mustrat prus vera e sa vera unione
Dat esempl'a s'umana nazione,

Chi nemos devet fagher sa perizia,

Devet produer' dognunu a dovizia,
Pro mantenner' sa propria persona,

E fin'a cando non faghimos gai
Paghe tra nois non ch'aresser mai..!
73.

S'omine riccu, in d'una paraula,
Non produet, nè faghet benefiziu,
Ca lu tenet de naschida su viziù

De fagher' su mandrone - non est
faula -

Iss'est avezu a mandigar in taula
E fagher' de vivandas isperdiziu;
Dae sos artista, cun delicadesa,

Cheret esser servidu fin'a mesa..
74.

Su tribagliu de s'altu signoriu
Est de lear in manu sa furchetta,
De si mantenner' a pisch'e a petta

Tottu sa vida, cantu durat biu,

Passizar'in jerru e in istiu
Cun sa sua madam'a sa brazetta,
Andàre in carrozza, a caddu, a pè

dae su biliardu a su caffè.
75.

Viagget su riccone in ferruvia

Door de wereld, zou hij beter doen te
werken

De nietsnut, want als hij niet werkte
Zou 't, net als bij de bijen, zijn dood
zijn;

Ik denk dat de uitbuiting zou stoppen
Want ieder vreest de dood.

En als hij brood wil om te kauwen
Komt hij vanzelf wel tot sjouwen.
72.

Broederschap, rechtvaardigheid, laat
de bij

Puurder zien, net als echte eendracht
Ze geeft een voorbeeld aan het
mensenvolk,

Dat er niemand nodig is voor
inspecties,

Ieder moet produceren naar behoren,
Om zijn eigen persoon te
onderhouden,

En zolang we dat niet doen
Zal vrede onder ons nooit beklijven..!
73.

De rijke mens, in één woord,
Brengt niet voort, noch doet hij wel,
Want van jongs af aan houdt hij de
gewoonte

De klaploper uit te hangen - ongelogen
-

Hij is gewend aan tafel te eten
En kwistig met eetwaren om te gaan;
Door de werkman wil hij
fijngevoeligerwijs

Bediend worden ook aan tafel..
74.

De arbeid van de hoge heer
Is om in zijn hand de vork te houden,
Zich overeind te houden met vis en
vlees

Heel zijn leven, zolang hij in leven
blijft,

Te wandelen in winter en in zomertijd
Arm in arm met zijn madame,
Te gaan met de koets, te paard, te
voet

Van de biljardzaal naar 't café.
75.

Reist de rijkaard met het spoor

Oppuru in nave in s'occean'infididu,
Da sos artistas semprer'est servidu
E guidadu fin'a s'osteria,
Cand'imbarcat, cun grande cortesia,
Dae sos artistas semper'est rezzidu

Li preparan' allogiu, mesa e lettu
Cun tanta riverenza e rispetu.

76.

S'incasu donat mancias o istrinas,
O limosinat calchi mendicante,
Pro si mostrare omine galante
Regalat pagos soddos o sisinas;
Est dinari furad'in sas fainas
Da su tribagliu de su lavorante
Faghet a bier ch'est benefattore
Ma non dat nudda de su sou sudore.

77.

Comente faghet su riccu birbante
Pro fagher' una fura pius isplendida?

Ponet de comestibile una bendida
E bendet a libretto o a contante;
S'est esercente, da' su lavorante,
Tenet tottu s'intrada ei sa rendida,

Faghet a cumprimentu ogni faina
E pagat tottu in ispes'e cantina.

78.

In sa buttega sua `endet de tottu:
Pane, pasta, farina mesturada,
Ozu comunu, lardu e aringada,
Casu `e craba; cunserva e regottu,
Legume insceltadu' e malu cottu
Chi coghet prima d'issu sa pinzada.
Oltre chi male merce bendet issu,
L'imbrogliat in su pesu su commissu.

79.

Gai pagat sa nobile persona
Cudda limosinante zoronada -
Merce de riffiutu istantissada
Bendet a caru prezzu che bona;
Zerta zente usuraria, ladrona

Of in een schip op de oneindige
ocean,
Door werklieden wordt hij steeds
bediend
En naar de taveerne begeleid,
Als hij sloop gaat, met grote
voorkomendheid,
Wordt hij door de werkers steeds
ontvangen
Ze bereiden zijn logies, tafel en bed
Met de nodige eerbetuiging en respect.

76.

Als hij ooit fooien geeft of drinkgeld,
Of een aalmoes aan een bedelaar,
Om zich een wellevend heer te tonen
Schenkt hij een paar sous of duiten
Het is geld gestolen bij het zakendoen
Van de arbeid van de werkende man
Laat hij zien dat hij een weldoener is,
Maar geeft niets waarvoor hij heeft
gezweet.

77.

Wat doet de rijke schurk
Om een diefstal wat sierlijker te
maken?

Hij zet een zaak in eetwaren op
En verkoopt op 't boekje of contant
Als handelaar houdt hij van de werker
Het hele inkomen in, naast de
opbrengst,
Brenkt elke affaire tot een goed einde
En betaalt alles in winkelartikelen.

78.

In zijn winkel verkoopt hij van alles:
Brood, macaroni, gemengde bloem,
Gewone gerst, spek en haringen,
Geitenkaas, conserven en ricotta,
Gesorteerde en zo onrijpe peulen
Dat eerder dan zij het blikje gaar is.
Behalve dat hij slechte waar verkoopt,
Zwendelt de verkoper met het
gewicht.

79.

Zo betaalt de nobele persoon
Het dagloon van een bedelaar -
Muffe afgekeurde waar
Verkoopt hij tegen hoge prijs als vers;
Zeker volk, afpersers, dieven,

Cheriat da sa nascita impiccada,

Ca su tribagliu' e su zoronaderi
Pagat in mala merce e in paperi.

80.

Oltre su lavorante' e l'isfruttare
Lu ponet in severa disciplina,

Dandeli pane siat'ò farina
A misura `e no morrer'nè campare,

Si benit unu a s'amalaidare
Tando li serrat su bonu `e cantina,
E si no morit de febbre o de frittu

Morit disperadu `e s'apetittu!

81.

Su riccu nàt chi pagat sas impostas

De cantu tenet in possessione:
Namoli puru chi tenet rejone
Ma bessit tottu dae palas nostras;

Si mill'iscudos si `ogat de costas;

Nde guadanzat unu milione,
Sa rejone chi pagat bila damos,

Ma semus nois chi tottu pagamos.

82.

Sos titulos chi àt dadu a su bracciante,

Cudda nobile classe segnorile,
Est sempr'istadu de rusticu e vile

E de mandrone de tottu e' ignorante,
De imbroglione, de ladru e' birbante
De vagabundu, crettin'imbecille,
Imbreagone, ispreccone, insolente.
E infine lu trattat de molente.

83.

Dispreziare intendimos ispissu
Sa nobile signora e su signore
Su poveru massaju, su pastore
Ca besidu `e civile non est che issu,

Moest vanaf de geboorte gehangen
worden,

Want de arbeid van de dagloner
Betaalt het in slechte waar en met
papier.

80.

Naast het uitbuiten van de werkmán
Plaatst hij hem onder strenge
discipline,

Geeft hem brood dan wel meel
Afgemeten naar niet sterven maar ook
niet overleven,

Als er een komt ziek te liggen
Dan sluit hij zijn winkeltegoed wel af,
En als hij niet van de koorts of kou
overlijdt

Sterft hij wanhopig van de honger!

81.

De rijke zegt dat hij de belastingen
betaalt

Over wat hij in zijn bezit heeft:
Laten we zeggen dat hij gelijk heeft
Maar het komt alles van onze
schouders

Als hij duizend escudo's uitgeeft aan
kosten

Verdiert hij er een miljoen,
Het argument dat hij betaalt geven we
toe,

Maar wij zijn het die het totaal
betalen.

82.

De titels die aan de knecht werden
verleend,

Door die nobele herenklasse,
Was altijd die van boerenfolk en 't
gemeen

En van volledige nietsnut en onnozel,
Van oplichter, dief en boef

Van zwerver, stomkop, imbeciel,
Dronkelap, verkwister, vlegel.

En daarna behandelt hij 'm als ezel.

83.

Beschimpen horen we vaak

De nobele dame en de heer

De arme boereman, de herder

Want zo civiel gekleed als hijzelf is hij
niet,

Ca non pensat, s'illustre mincidissu,

Chi custos chi àt issu in disonore,
E cittat, pro disprezzu `a paragone

Chi li dana su pan'ei s'anzone..!

84.

Cessa, riccone, d'esser insolente,
Mustradi cun su poveru amorosu;

Tantu si faghes de presuntuosu
Menzus non ses de sa povera zente
Vantadi solu chi ses possidente,

Pro ch'ateru no has de preziosu;

Ma no nerzas chi ses de menzus ramu

Ca semus totu fizos de Adamu.

85.

Termine a sas bideas ostinadas
Ti cumbenit, o nobile, chi ponzas,
Ca pius de su dannu, sun birgonzas

A personas che a ti' educadas;

Pensa chi tue mandigas debadas
In cumpagnia de padres e monzas,

E chi su lavorante nott'e die;
Est tribaliende pro campar'a tie.

86.

Si tue haias bonu sentimentu
Non dies s'artigianu disprezzare
Anzis, sos pes li devis basare
Dogni die, dogn'ora, ogni momentu
C'a tie, pane, allogiu e vestimentu

Tottu sa vida d'àt devidu dare;
Si nd'has da'issu sas visceras sazas,

Non torres pro cumpensu malas
grazias.

87.

Pensa chi tue ses piaga e peste

Want hij bedenkt niet, de verheven
lummel,

Dat zij die hij zo laag heeft,
En napraat om zijn minachting te
illustreeren

Hem zijn brood en lamsvlees geven..!

84.

Hou op, rijkaard, brutaal te zijn,
Toon je tegenover de armoelijder
toegenegen

Ook als je de hoge heer uithangt
Ben je niet beter dan het arme volk
Je staat je er alleen op voor rijk te
zijn,

Want voor het overige heb je niets
waardevols,

Maar zeg niet dat je van een betere
tak bent

Want we zijn allemaal kinderen van
Adam.

85.

Een einde aan je halsstarrige ideeën
Komt je beter uit, jij nobele, te maken,
Want erger dan schadelijk, ze zijn
schandelijk

Voor personen die zo zijn opgevoed als
jij;

Bedenk dat jij gratis eet

In het gezelschap van paters en
nonnen,

En dat de werkman dag en nacht
Aan het werk is om jou in stand te
houden.

86.

Als je een beetje gevoel hebt

Mag je de werkman niet minachten

Maar zijn voeten zou je moeten kussen

Elke dag, elk uur, elk moment

Want hij heeft je brood, onderdak en
kleding

Heel zijn leven moeten geven

Als je dankzij hem je zat gegeten
hebt,

Geef hem dan niet als beloning je
ondankbaarheid.

87.

Bedenk dat jij een plaag en een
parasiet bent

Pro chi lives fattende sa preizia,
Tue ses su Cainu ch'ingiustizia
Usadu has contr'Abela in su terrestre;
Non ti mustres superbu ne areste,

Istringhe cun su poveru amicitia,
Ca ses da'issu bestidu e campadu

Tottu vida che porcu pei segadu.
88.

Tora, riccone, a s'antiga amistade

Commente minoreddos cando fimis,
Chi poveru e riccos giogaimis
In sas carrelas in sociedade,
Si fis de nois tando amigu e frade,

Sende mannos ancora esser devimis,

Unidos in comune fratellanzia
Comente hamos connottu da
s'infanzia.

89.

Convintu ses o no capitalistu?
Ti paret giustu cantu t'hapo nadu?
A narrer: si t'agatas obbligadu

Ca bistidu e campadu t'hat s'artistu;

Semper s'artistu, non tue, nè Cristu,

In dogni tempus su mund'hat salvadu,

E difesu t'hat vida, domo e terras

Morinde issu in sos campos de sa
gherras.

90.

E tue, zente, patria isolana,
Senza istruzione e senz'iscola,
No istes prus che ainu de mola
Chi rezzit colpos canto nde li dana,

Ma legge sa cummedia mundana
Tu'e sa tua discendente prola;
Legge, ca cun su tempus, incontrare
Podes sa vera via `e camminare.

Omdat je leeft door laksheid te
bedrijven,
Je bent als Kaïn die onrecht
Begaan heeft jegens Abel op aarde
Toon je niet hooghartig en ook niet
verlegen,
Sluit vriendschap met de arme man,
Want je wordt door hem gekleed en
gevoed
Heel je leven als een kreupel varken.
88.

Keer terug, rijke man, naar de
vroegere vriendschap
Zoals toen we minderjarig waren,
En arm en rijk met elkaar speelden
In de straten in gemeenschap;
Als je toen onze vriend en broeder
was,
Moesten we `t, groot geworden, nog
steeds zijn,
Verenigd in algemene broederschap
Zoals we die kenden van jongs af.

89.

Ben je overtuigd of niet, kapitalist?
Lijkt `t je waar wat ik heb gezegd?
Met name dat je je verplichtingen
erkent,
Want de werkman heeft je gekleed en
gevoed
Altijd was 't de werkman, niet jij, niet
Christus,
Die te allen tijde de wereld heeft
gered,
En je leven, je huis en land verdedigd
heeft,
En hij `t was die op het slagveld stierf.

90.

En jij, volk, eiland-vaderland,
Zonder opleiding en zonder scholing,
Een lastdier ben je en niet meer,
Dat slaag ontvangt zoveel als hem
gegeven wordt,
Maar lees de wereldse komedie
Jij en het geslacht dat na jou komt
Lees want mettertijd kom je
Wel bij de juiste weg om in te slaan.

91.
Sa vera religione d'imitare
Est, o bracciante, o possidente, o re,

Su male chi non cherzo eo pro me

Non devo manc'a tie causare,
Cantu bene pro me hap'a bramare

Devo bramar'e cherrere pro te.
Fraternament'in paghe tuttugantos
Senza ricorrere a deos nè santos.

FINE

91.
De echte religie om na te leven
Is, o boerenknecht, o landbezitter, o
koning,
Dat ik voor mij het kwaad dat ik niet
wil
Ook aan jou niet toe moet brengen,
Wat ik aan goeds voor mezelf zal
nastreven
Moet ik nastreven en zoeken voor jou.
Broederlijk in vrede allen bij elkaar
Zonder de steun van goden noch
heiligen.

EINDE

vertaling: **Lophius**
lophius@lophius.net